

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЛІЗИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	5
1.1. Характеристика, принципи та види лізингу	5
1.2. Правові засади регулювання лізингу	13
1.3. Особливості використання лізингу в зарубіжних країнах	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЗАСТОСУВАННЯ ЛІЗИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ КОРПОРАЦІЇ «БОГДАН»	27
2.1. Передумови та чинники застосування лізингу у формуванні активів підприємства корпорації «Богдан»	27
2.2. Аналіз фінансово-економічного стану підприємства корпорації «Богдан»	32
2.3. Розробка системи впровадження лізингу на підприємстві корпорації «Богдан»	40
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ЛІЗИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	46
3.1. Механізм забезпечення використання лізингу на підприємстві	46
3.2. Методичні підходи щодо обґрунтування та оптимізації використання лізингу на підприємстві.....	49
3.3. Перспективи та шляхи впровадження лізингу на підприємствах	52
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60

ВСТУП

Актуальність теми. Нині у ринковій економіці України є нестача фінансових та інвестиційних ресурсів. Необхідність вдосконалення та використання інноваційних технологій на виробництві спонукають до пошуку нових методів підвищення та оновлення основних фондів підприємств. Таким інструментом у країнах, що мають розвинуту ринкову економіку є лізинг.

В Україні даний вид діяльності почали використовувати нещодавно, але він наразі активно розвивається. Тому слід переглянути українське законодавство, у сфері лізингових відносин, до відповідності з світовими стандартами та визначенням їхніх чітких правових критеріїв. Як відомо, з практики початкового етапу правового регулювання лізингу в Україні, даний процес буде просуватись успішно, лише в умовах достатньо високого рівня правового забезпечення лізингових відносин. Актуальність дослідження зумовлює відсутність у законодавстві України та наукових дослідженнях, які присвячені проблемам лізингу, і до цих пір немає не лише єдиного визначення поняття лізингу, а й усталеного підходу щодо розуміння його сутності.

У наукових працях відомих вчених розглядали проблеми правового регулювання лізингу: С.К. Амелін, О. І. Баєва, А. Г. Барабаш, О. В. Борисюк, А. В. Бурковська, І. Д. Бурковський, О.Л. Богданчук, Є. О. Глазунов, Ю. С. Гринчук, Г. Ю. Жолнерчик, В. В. Іванишин, Г. С. Корнієнко, В.Л. Корієв, О. М. Левковець, К. В. Лозінська, Т. І. Лункіна, М. М. Могилова, О. А. Плаксін, В. С. Різник, Д. С. Січко, О. В. Трофімова, Л. О. Ющишина, І. А. Чайківський, І. Є. Якубівський, І. Є. Якушева.

Метою даного дослідження є визначення теоретичних основ лізингу та розробка пропозицій щодо використання лізингу у формуванні активів досліджуваного підприємства.

Завданнями дослідження є:

- надати характеристику, принципи та види лізингу;

- розглянути правові засади регулювання лізингу;
- розглянути особливості використання лізингу у зарубіжних країнах;
- провести аналіз фінансово-економічного стану підприємства корпорації «Богдан»;
- розглянути передумови та чинники застосування лізингу у формуванні активів підприємства корпорації «Богдан»;
- розробити систему запровадження лізингу на підприємстві корпорації «Богдан»;
- розглянути механізм забезпечення використання лізингу на підприємстві;
- розглянути методичні підходи щодо обґрунтування та оптимізації використання лізингу на підприємстві;
- описати перспективи та шляхи впровадження лізингу на підприємствах.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, які виникають під час реалізації лізингових відносин в корпорації «Богдан».

Предмет дослідження – механізм формування активів корпоративного підприємства.

У роботі використано наступні методи дослідження: діалектичний метод, який допоміг дослідити протиріччя та розвиток лізингових відносин (розділ 1); історико-правовий метод застосовувався для аналізу еволюції правового регулювання лізингу (розділ 1.2); формально-логічний метод використовувався для систематизації та аналізу інформації про види та принципи лізингу (розділ 1.1); порівняльно-правовий метод дозволив порівняти правові норми лізингу в різних країнах (розділ 1.3); статистичний метод використовувався для аналізу фінансово-економічного стану підприємства (розділ 2.2); метод індукції дозволив зробити загальні висновки на основі аналізу конкретних випадків (розділ 2.1), а метод дедукції – вивести конкретні висновки з загальних теоретичних положень (розділ 3).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів та підрозділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЛІЗИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Характеристика, принципи та види лізингу

Поняття «лізинг» походить від англійського дієслова «to lease», яке перекладається як орендувати, брати в оренду [13].

Історія виникнення лізингу починається ще в давнину, вона є різною та і по своєму унікальною. Звичайно, що точної дати першої лізингової угоди в історії невідомо, але перший факт орендних відносин який був фізично зафіксований відноситься до 2000 року до нашої ери. П. Балтус та Б. Мейджер повідомили у своїй книзі «Школа європейського лізингу» про глиняні таблички з міста УР у давній державі Шумер [23].

На цих глиняних табличках священиками міста УР було докладно описано умови надання майна, яке надавалось у тимчасове користування місцевим фермерам.

У якості об'єкта обміну майна могла виступати тварина, вода та сільськогосподарські та будівничі інструменти. Тобто у такому вигляді практично були представлені перші договори, які були прототипом сучасного договору оренди та лізингу.

У записах стародавніх цивілізацій Греції, Єгипту та Риму описано умови – за якими жителі міст та поселень здавали в оренду власне майно [23]. Стародавні фінікійці вигадали більш складні умови для надання майна в оренду. Вони придумали здавати в тимчасове користування кораблі, так як вони були гарними мореплавцями та продавцями.

Термін оренди розраховували із терміну служби кожного корабля та умов за яких його використовували (дивлячись на те чи це далекі перевезення вантажів чи просто плавання). Поняття угоди оренди судів у давні часи та угод лізингу на сьогоднішній день набагато відрізняються. Тому саме фінікійців вважають

засновниками фінансової оренди (лізингу), яка відрізняється за своїми умовами від простої оренди.

Згодом венеціанці почали підписувати договори оренди на одне або декілька плавань із власниками або торговцями, які перевозили свої товари на судні. Після того, як договір закінчувався, то якір повертався до орендодавця і той знову здавав його у оренду. У середині XIX століття у зв'язку із стрімким будівництвом залізничних колій у США і Великобританії, у які були вкладені великі кошти. У зв'язку з даними подіями виникла необхідність розвивати орендні договори щодо залізничних вагонів для перевезення вантажів та пасажирів.

Як вказує у своїй книзі «Як робити бізнес у Європі» австрійський дослідник Вольфганг Хойер, найперше згадали термін «лізинг» у 1877 році.

Згодом було введено поняття «міжнародний лізинг у зв'язку з зміцненням міжнародних відносин і зростанням промисловості у всіх країнах світу.

Українська мова немає аналога терміну «лізинг». Корінь «ліз» в перекладі з грецької означає розчинення, а з англійської – орендування, здавання в найм [7].

Вважають, що лізинг пов'язаний з орендним механізмом, але в діловому обігу він наділений більш широкою, складною троїстою основою і має в собі одночасно якості кредитного договору, інвестиційної та орендної діяльності, які тісно пов'язані та взаємопроникають одна в одну, створюючи цим нову організаційно-правову форму бізнесу. У таблиці 1.1. розглянемо різні визначення поняття лізингу.

Таблиця 1.1 – Поняття лізинг за різними джерелами

Джерело	Визначення
Закон України «Про лізинг»	лізинг – це підприємницька діяльність, яка спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів і полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений строк лізингоодержувачу майна, що є власністю лізингодавця або набувається ним у власність за дорученням і погодженням з лізингоодержувачем у відповідного продавця майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів .
О.В. Трофімова	Лізингові операції, є комплексом організаційних, фінансових та майнових відносин, що вимагають відповідного комплексного нормативного регулювання, і тому, лізинг не можна зводити до звичайного договору майнового найму (його різновиду).

Джерело	Визначення
Н.Ф. Ментух	Лізинг це одна із найперспективніших форм виробничого інвестування, що здатна поживати процес технічного і технологічного оновлення виробництва в Україні.
А.О. Золковер та Т.Е. Беялов	Вбачають у лізингу сукупність певних процедур між суб'єктами лізингової діяльності, за якими лізингоотримувач отримує у користування актив від лізингоотримувача на визначений строк за встановлену плату.
Європейська федерація національних асоціацій із лізингу обладнання (Євролізинг):	Лізинг - це договір оренди заводу, промислових товарів, обладнання, нерухомості для використання їх у виробничих цілях, тоді як товари купуються орендодавцем, і він зберігає за собою право власності».
Коваленко Н.	Лізинг в широкому сенсі є організаційною формою підприємницької діяльності, яка виражає відносини власності, особливу систему господарювання

Джерело: Узагальнено автором на основі джерел [14,15,16,17,23,31].

Отже, виходячи із поняття лізингу за різними джерелами, можна зробити висновок, що лізинг – є сучасним інструментом для розвитку багатьох організацій нашої країни, а також він відіграє дуже важливу роль для модернізації виробництва та збільшення комерційного прибутку, а також ефективним економічним та інвестиційним інструментом у діяльності організацій як усередині країни, так і в міжнародних відносинах лізинг, які надавали різні автори.

Розглянемо основні суб'єкти лізингу на рис.1.1.

Рисунок 1.1 – Суб'єкти лізингу

Джерело: Узагальнено автором на основі джерел [5,20]

У якості об'єкта лізингу виступає майно або обладнання, яке отримує лізингоодержувач відповідно до лізингового договору на певний період за певну плату. У якості об'єкта лізингу можуть виступати транспортні засоби, виробниче обладнання, медичне обладнання, будівельна техніка, комп'ютери, інформаційні технології та інше.

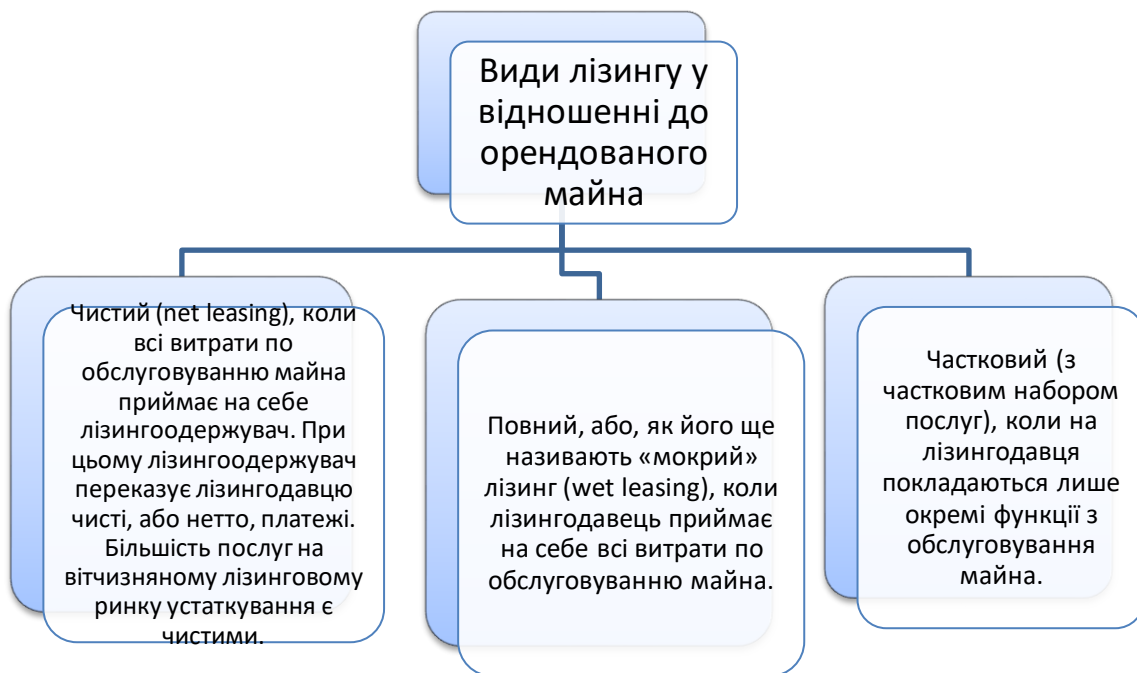

Рисунок 1.2 – Види лізингу у відношенні до орендованого майна

Джерело: Узагальнено автором на основі джерел [5,20]

При виділенні видів лізингу виходять з ознак іншої класифікації, які характеризуються відношенням до орендованого майна, типу фінансування лізингової операції, типу лізингового майна, складу учасників лізингової угоди, ступеня окупності лізингового майна, сектора ринку, де проводять лізингові операції, відношення до податкових, митних та амортизаційних пільг та преференцій, порядок лізингових платежів.

Розглянемо на рис.1.3. види лізингу в залежності від складу учасників[1].

Рисунок 1.3 – Види лізингу в залежності від кількості учасників

Джерело: узагальнено автором на основі джерел [5,20]

У світі використовують ще і інші види лізингу. Наведемо їх у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Види лізингу, що використовуються у світі

Види лізингу	Характерна риса лізингу	Країна, де використовується вид лізингу
Простий фінансовий лізинг	Передбачено на період 70—80 % від терміну корисного використання об'єкта лізингу з наступним правом викупу. Обмеження у розірванні договору протягом основного терміну оренди	Усі країни світу
Всебічний фінансовий лізинг	Містить всі особливості простого фінансового лізингу, але також включає послуги з обслуговування обладнання та страхування майнових ризиків	Усі країни світу
Оперативний (операційний) лізинг	Надається на короткий термін, не передбачає передачу права власності, ціна складається з амортизованої вартості об'єкта лізингу та банківського відсотка	Усі країни світу

Продовження таблиці 1.2.

Зворотний лізинг	Послуга лізингу містить набір опцій (страхування, обслуговування, встановлення, повернення майна, форфейтинг), кожен клієнт вибирає опцію індивідуально	Аргентина, Бельгія, Бразилія, Данія, Естонія, Ізраїль, Індонезія, Індія, Італія, Колумбія, Мексика, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Польща, Росія, Словенія, Тайвань, Угорщина, Фінляндія, Франція, США, Великобританія, Чехія
Синтетичний лізинг	Створення синтетичних інструментів лізингового кредитування без залучення банківських товарів. Захист об'єкту лізингу від можливих ризиків банкрутства власника майна	Великобританія, США, Канада, Австралія та Японія

Джерело: узагальнено автором на основі джерел [5,20]

Отже, завдяки зростанню ефективності постачання обладнання та техніки у різні галузі промисловості, відбувається економічне зростання завдяки фінансово-кредитному механізму лізингової діяльності.

Для чіткого розуміння сутності, змісту та основних завдань лізингової діяльності необхідно дослідити принципи лізингових відносин. Розглянемо у таблиці 1.3 основні принципи лізингу.

Таблиця 1.3 – Принципи лізингу

Принцип	Характеристика
Платність	Лізингоодержувачу надається основний засіб у користування за певну плату
Терміновість	Лізингодавець передає майно орендарю на визначений у договорі строк
Окупність	Передбачено покриття усіх витрат лізингодавця на купівлю обладнання та передачу його в користування
Прибутковість	Сторони лізингової угоди повинні отримати в результаті своєї діяльності прибуток
Цільове призначення	Лізингове майно повинне використовуватися з виробничою метою;
Розмежування функцій власника і користувача об'єкта лізингу	Право власності передбачає володіння, користування, розпорядження майном. На протязі дії лізингової угоди лізингодавець зберігає право власності на майно, надане у лізинг. Лізингоодержувачу надається право на його використання у виробничому процесі та отримання прибутку.
Пріоритет лізингоодержувача	Саме йому відводиться активна роль щодо ініціюванню лізингових відносин, пошуку необхідного обладнання та його виробника, здійснення виробничого процесу, в результаті якого створюється додана вартість

Джерело: узагальнено автором на основі джерел [2,20]

Лізинг так само як і будь-яка інша економічна категорія г виконує певні функції. Саме за допомогою функцій можна розкрити його призначення. Провівши аналіз наукової літератури було визначено основні чотири функції лізингу: фінансову, виробничу, інвестиційну та збутову функції. На рис.1.4. наведемо коротку характеристику функцій лізингу.

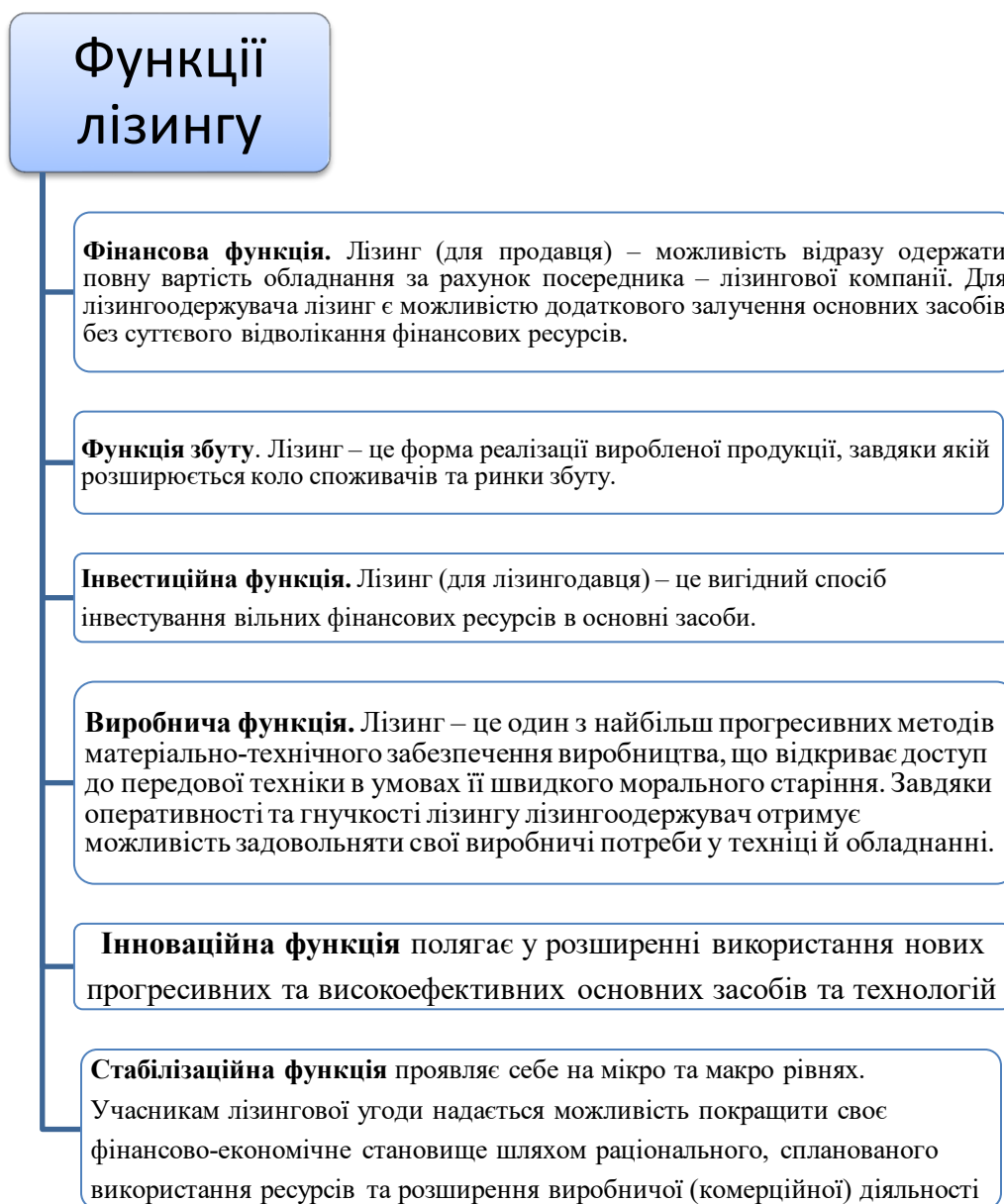

Рисунок 1.4 – Функції лізингу

Джерело: узагальнено автором на основі джерел [20,22]

Системним фактором у різних видах лізингових операцій є механізм їхнього здійснення. Термін «механізм» означає система або спосіб, які визначають порядок виконання певного виду діяльності, деяких ланок та елементів, що приводять у дію

[20]. Тобто, це певна внутрішня будова, система, сукупність станів і процесів, з яких складається звичайне явище.

Спільними рисами функціонування лізингового механізму є [35]:

1. Оперативний лізинг:

а) лізингодавець, при наданні майна у лізинг, розуміє, що він може не відшкодувати повної або часткової суми витрат, які він поніс на протязі строку дії договору з одним лізингокористувачем;

б) термін укладання лізингового договору встановлюється значно меншим за термін нормативної експлуатації основного засобу (фізичного зносу) або нормативів амортизації;

в) ризики відносно втрати чи пошкодження майна несе, як правило, лізингодавець;

г) у разі закінчення угоди предмет лізингу повертають лізингодавцю, який може здати його знову або продати. У лізингоодержувача немає переважного права отримувати у лізинг чи купувати це майно;

д) лізингову угоду можна розірвати достроково, але будуть застосовані незначні штрафи.

2. Фінансовий лізинг:

а) майно, яке будуть надавати у лізинг обирає лізингоодержувач, а купує обраний основний засіб та передає його у лізинг лізингодавець;

б) лізингодавець відшкодовує повну вартість або більшу частину витрат, які були понесені на протязі терміну дії договору з одним лізингокористувачем;

в) договір лізингу укладають на строк, який дорівнює або близький до строку нормативної експлуатації основних засобів (фізичного зносу) або нормативної амортизації;

г) лізингоотримувач несе всі ризики відносно втрати або пошкодження майна, його експлуатації, фізичного та морального зношення;

д) при виконанні всіх умов договору лізингоотримувач стає власником предмету лізингу та має право його купити;

е) під час розірвання лізингової угоди передбачені великі штрафні санкції, які містять несплачену частину основної суми та відсотки, а також суму завданих збитків, а також можливі додаткові витрати які були понесені.

Механізми лізингу, які описали є загальними і не враховують національні особливості різних країн.

Тому для покращення ситуації необхідно проводити подальше дослідження сутності лізингу, його принципів, функцій та механізмів здійснення. Це допоможе розробити додаткові заходи для стимулювання розвитку ринку лізингових послуг.

Отже, аналізуючи принципи, функції та механізми лізингу можна сказати, що важливим є той факт, що використання принципів допомагають краще запроваджувати лізинг у діяльності підприємства, його функції допомагають реалізувати довгострокову стратегію, а особливості механізмів допомагають розвивати господарювання.

1.2. Правові засади регулювання лізингу

У своїх працях вітчизняні науковці та дослідники А. Барабаш, Н. Внукової, О. Галущака, А. Жилінського, С. Кисіля, Г. Кірейцева, В. Міщенко, Н. Рязанової, П. Саблука та ін. розглядали правове регулювання лізингової діяльності [4,21].

Правове регулювання відіграє ключову роль у державному регулюванні лізингової діяльності, особливо на етапі її становлення.

У таблиці розглянемо визначення поняття лізинг, яке наводиться на законодавчому рівні (табл.1.4).

Таблиця 1.4 – Визначення поняття лізинг у українському законодавстві

Джерело	Визначення
Нормативно-правові акти	
Господарський кодекс України (Стаття 292)	Лізинг - це господарська діяльність, спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні за договором лізингу однією стороною (лізингодавцем) у виключне користування другій стороні (лізингоодержувачу) на визначений строк майна, що належить лізингодавцю або набувається ним у власність (господарське відання) за дорученням чи погодженням лізингоодержувача у відповідного постачальника (продавця) майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів

Продовження таблиці 1.4.

Цивільний кодекс України (Стаття 806)	За договором лізингу одна сторона (лізингодавець) передає або зобов'язується передати другій стороні (лізингоодержувачеві) у користування майно, що належить лізингодавцю на праві власності і було набуто ним без попередньої домовленості із лізингоодержувачем (прямий лізинг), або майно, спеціально придбане лізингодавцем у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов (непрямий лізинг), на певний строк і за встановлену плату (лізингові платежі)
Податковий кодекс України (Стаття 14.1.97)	Лізингова (орендна) операція - господарська операція (крім операцій з фрахтування (чартеру) морських суден та інших транспортних засобів) фізичної чи юридичної особи (орендодавця), що передбачає надання основних фондів у користування іншим фізичним чи юридичним особам (орендарям) за плату та на визначений строк
ЗУ про Фінансовий лізинг (Стаття 1)	Фінансовий лізинг - це вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового лізингу
Конвенція УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг (Стаття 1)	Операція фінансового лізингу в якій одна сторона (лізингодавець), (а) на умовах іншої сторони (лізингоодержувача) укладає договір (договір поставки) з третьою стороною (постачальником), згідно з яким лізингодавець одержує виробниче обладнання, засоби виробництва або інше обладнання (обладнання) на умовах, схвалених лізингоодержувачем настільки, наскільки вони стосуються його інтересів, та (b) укладає договір (договір лізингу) з лізингоодержувачем, надаючи лізингоодержувачеві право користування обладнанням за лізингові платежі
Модельний закон про лізингу (Стаття 1)	Лізинг – сукупність економічних та правових відносин, як виникають у зв'язку з реалізацією договору лізингу, в тому числі з придбанням предмета лізингу. Договір лізингу - договір, відповідно до якого лізингодавець зобов'язується надати за плату в тимчасове володіння та користування лізингоодержувачу майно, придбане ним за договором купівлі-продажу у власність у продавця (постачальника) за вибором лізингоодержувача з метою отримання прибутку, доходу або досягнення іншого корисного ефекту. Договором лізингу може бути передбачено, що вибір продавця (постачальника) і придбаного майна здійснюється лізингодавцем
Міжнародні професійні організації	
ЄФНЛА1	Лізинг являє собою договір про оренду заводу, промислових товарів, нерухомості для використання їх у виробничих цілях орендаром, тоді як товари купуються орендодавцем і він зберігає за собою право власності
Міжнародна фінансова корпорація	Лізинг – це договір, що укладений двома сторонами, відповідно до якого одна сторона (лізингодавець) надає в користування іншій стороні (лізингоодержувачу) об'єкт лізингу на визначений період за певну плату

Джерело: узагальнено автором на основі джерел [17,27,28,29]

Отже, виходячи із таблиці визначення поняття лізингу в українському законодавстві можна зробити висновок, щодо недосконалості та суперечності вітчизняного законодавства та відсутності єдиного тлумачення даного підходу.

Таблиця 1.5 – Нормативно-правове забезпечення лізингу в різних сферах його прояву

Прояв лізингу	Галузь права
Як економічний процес (явище, операція)	Податкове законодавство: ПКУ
Як вид договору	Цивільне законодавство: ЦКУ; Господарське законодавство: ЗУ Про фінансовий лізинг
Як господарська діяльність	Господарське законодавство: ГКУ
Як галузь економіки	Господарське законодавство: ГКУ, ЗУ Про фінансовий лізинг
Як галузь знань	Освітнє законодавство

Джерело: Узагальнено автором на основі джерел [17,27,28,29]

Відповідно до Закону України «Про фінансовий лізинг» основним видом лізингу визнається фінансовий. Даний Закон передбачає, що регулювання відносин за договором фінансового лізингу здійснюється нормами Цивільного кодексу, який, натомість, визначає такі види лізингу, як непрямий та прямий. Господарський кодекс, у свою чергу, визначає фінансовий та оперативний види лізингу та зворотну, міжнародні і пайову його форми. Це істотно впливає на визначення функцій лізингу: прямий – збутова функція лізингу, а непрямий – інвестиційна. На противагу вітчизняному законодавству, нормативна база країн СНД підкреслює саме інвестиційний характер фінансового лізингу [4].

Провівши аналіз поняття лізингу наведеного у нормативних документах та документах міжнародних професійних організацій, можна зробити висновок що відсутнє єдине тлумачення даного підходу. Але необхідно погодитися з ознаками які притаманні для лізингу згідно з представленими визначеннями:

- економічний процес (сукупність господарських операцій);
- цивільно-правові відносини; обов’язковість укладання договору; існування, щонайменше двох суб’єктів лізингової угоди, один з яких є професійним

учасником ринку небанківських фінансових послуг; операція з передачі майна в користування за відповідну плату.

Отже, лізинг знаходиться на перехресті різних галузей права, так як він є багатогранним. У кожній галузі, регулюють відповідну сферу лізингу та напрям його прояву як економічного явища. Беручи до уваги економічну природу лізингу, основними галузями права у яких знаходяться положення про лізинг, лізингові операції, лізингові відносини це господарське право, цивільне право, митне право та податкове право.

1.3.Особливості використання лізингу в зарубіжних країнах

Як вважають відомі історики і економісти, лізингові угоди почали укладатися в стародавньому Шумері і датою їх створення вважали приблизно 2000 рік до нашої ери. Так, на глиняних табличках, які було знайдено в шумерському місті Ур, знаходиться інформація щодо оренди сільськогосподарського знаряддя, землі, водних джерел, худоби та інших тварин [16].

Також історики вважали, що Арістотель посилався на ідею оренди трактатом «багатство знаходиться в користуванні, а не у власності», написаного близько 350 р. до н.е., англійський автор Т. Кларк стверджував, що про оренду було відомо ще до того, коли був живий Арістотель: він знайшов багато положень щодо оренди у законах Хаммурапі, які були прийняті у 1760 р. до н.е. Римська Імперія також не залишилася в стороні від проблем оренди - вона знайшла своє відображення в інститутах Юстиніана [16].

Свій початок в економічному лексиконі термін «лізинг» (lease - брати і передавати майно у тимчасове користування) пов'язує з роботою телефонної компанії Bell, керівництвом якої у 1877 році було прийнято рішення не продавати свої телефони, а здавати їх в оренду.

У Стародавній Греції було вперше розроблено договір оренди рудників (підприємств з видобутку корисних копалин, в основному руд, за допомогою підземного або відкритого способу). Рудники різних розмірів в Афінах були у власності держави і їх здавали в оренду завдяки єдиному органу гірничодобувним компаніям терміном від 3 до 7 років [23].

У Великобританії, Статут Уельсу був першим законом, у якому згадували, його було написано у 1284 році. Завдяки даному статуту можна було використовувати земельне законодавство, яке використовували як правову основу для того, щоб здавати в оренду нерухоме майно, таке як сільськогосподарську техніку. З появою залізниць у середині XIX століття маленькі підприємства вкладали свої капітали у вугільні вагони і, в свою чергу, здавали їх в оренду гірничодобувним компаніям.

Завдяки договору лізингу часто давали лізингоодержувачу право купити обладнання після закінчення терміну його дії. Лізинг в Великобританії поділяється на [25]:

1. Фінансовий лізинг;
2. Оперативний лізинг;
3. Угода з оренди товарів з опцією купівлі.

У Великобританії лізинговим компаніям обов'язково необхідно сплачувати такі податки як:

1. Корпоративний податок
2. Податок на капітал (як правило 1%, від вирученої суми від випуску акцій)
3. Податок на додану вартість (15%)

4. Місцевий податок (в основному на нерухомість). Якщо мова йде про лізинг у більш сучасному вигляді, то у якості прикладу можна привести компанію «Mercantile Leasing Company». Додатково введені пільги стали стимулом розвивати лізинг у Великобританії. На початку 70-х і 80-х років у компаній було право віднімати інвестиції з оподаткованого прибутку в тому році, в якому вони були зроблені, але лише в кінці звітного року. Завдяки цій пільзі стимулювався розвиток лізингу, але не була безкоштовною, так як поверталися назад через податки на

лізингові платежі у вигляді корпоративного податку, ставка якого тоді була у розмірі 52% [25].

Але Великобританія знаходиться на другому місці серед найбільш економічно розвинених країн світу за даним показником після США[25].

Нині у Великобританії широко розповсюджена «Асоціація фінансів і лізингу» - провідна торгова асоціація для кредитування, автофінансування і фінансування активів Великобританії, вона є найбільшою організацією такого типу в Європі. У Великобританії ринок лізингу складає € 39,1 млрд.

Масштаби ринку лізингу в Україні на сьогоднішній день значно менші: відповідно до даних НБУ і Держфінпослуг, діючий лізинговий портфель на початок 2022 року склав 40,4 млрд. грн [4].

Сполучені Штати Америки. Пол Гетті – є одні із перших доларових мільярдерів, він казав: «Купуйте те, що дорожчає, орендуйте те, що знецінюється». Сьогодні близько 30% всього обладнання, яке купують в США, купують відповідно до договору лізингу.

Це розкриває лізинг як єдину найбільшу форму зовнішнього корпоративного фінансування у країні. На сьогоднішній день близько 80% компаній від маленьких стартапів до найбільш відомих світових компаній здають в оренду частину або все своє обладнання на загальну суму понад 300 мільярдів доларів на рік.

Фінансовий лізинг в тій формі в якій він працює зараз вперше виник в США. Першою американською лізинговою компанією була «Юнайтед Стейтс Лізинг Корпорейшн», яку заснував Генрі Шофелд в 1952 році. В результаті цього лізинг почали розглядати у якості нового виду підприємницької діяльності, а пізніше перетворився на окрему галузь економіки – лізингову індустрію. Компанію створили для того, щоб обслуговувати залізничний транспорт. У кінці 1950-х- на початку 1960-х років в Європі почали відкривати більше власних лізингових компаній. Завдяки технічному прогресу підприємства почали частіше оновлювати власні капітальні активи, а лізинг допоміг підприємствам купувати активи на більш вигідних умовах, ніж просто купляти обладнання. Сприятлива кон'юнктура

відсоткових ставок у 1950-х роках працювала разом із більш сприятливим податковим режимом, для того щоб різко збільшити кількість договорів оренди по всьому світу.

Більшу частину обладнання в Америці здають в оренду, а не купують. Розглянемо у таблиці порівняння оренд [25].

Таблиця 1.6 – Види оренд в Америці

Вид оренди	Характеристика
Операційна оренда	Вона дозволяє орендарю використовувати обладнання, але право власності залишається за орендодавцем.
Фінансова оренда	В цьому випадку орендодавець юридично володіє обладнанням, а орендар зберігає фактичне право власності, оскільки фінансова оренда повністю амортизується. США-світовий лідер в сфері лізингового бізнесу і довго їм буде залишатися. Переваги для лізингоотримувача - відсутність необхідності надання застави і простіша процедура оформлення документів, ніж при кредитуванні.

Джерело: Узагальнено автором на основі джерел [11,25]

На сьогоднішній день у Німеччині близько п'ятої частини інвестицій в основний капітал в підприємницькому секторі фінансується за рахунок лізингу, основний акцент робиться на автомобілі.

Найбільші німецькі автомобільні корпорації створюють свої лізингові компанії, які діють по всьому світу.

Ця особлива форма зовнішнього фінансування в країні є альтернативою банківському кредиту і доповнює його.

У Німеччині створено безліч лізингових компаній, які організовуються в лізингові асоціації. Популярний в Німеччині фінансовий лізинг з повною виплатою (при цьому в договорі вказується термін дії без можливості розірвання, платежі при цьому покривають витрати на придбання майна та основні витрати рефінансування).

Першою лізинговою компанією в Німеччині була Locflease Mietfinanzierung GmbH, її створили у 1968 році.

Вона працювала на таких умовах:

1. З правом продовження договору.

2. Без права продовження договору.

3. З правом покупки.

В Німеччині також вийшла постанова про договір лізингу «Постанова про часткову амортизацію», за якою було передбачено часткову амортизацію обладнання на протязі основного терміну договору. В основному, лізинговий договір в Німеччині для обладнання складаються на термін 2-5 роки, а на нерухомість від 8 років до 20 років [25]. У Німеччині ринок лізингу досяг € 25,5 млрд [38].

На сьогоднішній день Японія за кількістю лізингових операцій знаходиться на другому місці після США. Процес використання лізингу в Японії є дуже вигідним, бо використовують зручний податковий режим, який використовує експорт податкових пільг з однієї країни в іншу.

За умови, що лізинг це угода, яка полягає у виробництві товарів, то клієнт має право отримати податкову амортизацію. В інших випадках лізингові компанії будуть мати аналогічне право. Для виробників даний механізм виробництва товарів є вигідним, так як дана угода фінансується відповідно до лізингової схеми. У лізингоодержувачів також є переваги від даного виду співпраці так як фінансування відбувається за нижчою відсотковою ставкою[25].

Так як в інших країнах лізинг добре розвинений, то в Китаї ця галузь все ще розвивається і продовжує зростати. У Китайському лізинговому ринку відбувається двозначне зростання на протязі останнього десятиліття і все ще має потенціал для того, щоб підтримувати швидше зростання у наступних десятиліттях, так як його коефіцієнт проникнення на ринок як і раніше знаходиться на дуже низькому рівні. Незважаючи на дані проблеми, лізинг у Китаї вступає в свою золоту еру, цьому сприяли китайські уряди як на центральному, так і на провінційному рівні, в безпрецедентній мірі, разом зі створенням корпоративної кредитної інформаційної системи. Зараз у Китаї 8218 підприємств мають фінансовий лізинг, які здійснюють угоди на суму 5,6 трлн юанів.

Фінансові лізингові компанії у Китаї за регулюючими органами, поділяються на банківські лізингові компанії, вітчизняні лізингові компанії та

іноземні лізингові компанії. Варто зазначити, що іноземні лізингові компанії становлять до 97% від загального числа. Але до 2014 року фінансові лізингові операції в Китаї відбувалися в основному в сфері транспорту, загального обладнання, промислового обладнання та інших галузей промисловості [7].

Із економічною реструктуризацією, структурною реформою зі сторони пропозиції і інших чинників попит на фінансовий лізинг у традиційному виробництві обладнання в Китаї на протязі останніх років пішов на спад, але попит у аерокосмічній, автомобільній та медичній промисловості, морському машинобудуванні, зеленій енергетикці та інших секторах пішов на зростання, особливо у галузі енергетичного обладнання.

Центрами використання послуг фінансового лізингу в Китаї є Пекін, Тяньцзін, Шанхай і Гуандун, так як вони мають географічні переваги. У Китаї кошти фінансових лізингових компаній в основному отримують з капіталу, банківських кредитів, міжбанківських запозичень (кредитів) та депозитів акціонерів, серед яких головну роль відіграє акціонерний капітал і банківські кредити, які відображають відносно прості канали фінансування.

Взагалі у китайській індустрії фінансового лізингу вона знаходиться на початковому стані, так як має проблеми з недосконалими законами і правилами, неповною податковою політикою, дисбалансом регіонального розвитку та монотонного каналу фінансування, але має великі перспективи розвитку.

За розвитком лізингу після Великобританії йде Німеччина (53,2 млрд. євро), Франція (43,6 млрд. євро), Італія (19,5 млрд. євро). Лізингова асоціація Leaseurope приводить також дані по групах країн.

У Австрії, країнах Бенілюксу та Швейцарії ринок лізингу зріс на 14%, і досягнув 35млрд євро.

У Греції, Португалії, Іспанії та Марокко обсяг лізингових операцій зріс на 22% та складає 15,2 млрд євро [24].

У країнах Північної Європи і в країнах Прибалтики (Латвія, Литва, Естонія) обсяг зріс до 28% (з 26млрд євро до 33млрд євро) [24].

У Франції лізинг регулюється законами. Крім того, операції по лізингу можуть проводити або банки, або спеціальні установи. Виробники не мають права проводити лізингову діяльність.

У Франції є два види лізингу [35]:

1. location simple - лізинг нерухомого майна без права викупу.
2. credit-bail - лізинг рухомого майна з правом викупу (фінансовий лізинг).

Credit-bail можна використовувати у одному з трьох випадків:

- лізингодавець отримує обладнання для того, щоб здавати в оренду;
- обладнання беруть у лізинг для проведення виробничої або комерційної діяльності;
- у лізингоодержувача є право викупу обладнання за раніше обговореною ціною.

Отже, лізинг у різних країнах це альтернативний метод фінансування витрат на оновлення матеріальної бази і модифікацію виробництва. З економічної точки зору лізинг дуже схожий з кредитом, який надають для основних засобів, що має великі переваги з банківським кредитуванням, але через відсутність у виробників необхідної інформації, він не є таким поширеним.

У таблиці 1.7. подамо порівняльну характеристику спільних та відмінних рис лізингового бізнесу в Україні та США.

Таблиця 1.7 – Порівняльна характеристика спільних та відмінних рис лізингового бізнесу в Україні та США

Україна	США
Модель, на яку орієнтується лізингових бізнес	
Європейська модель	Американська модель
Застосування лізингу у сучасному його розумінні	
З 1989 р.	З 1950 р.
Основні залучені сектори економіки	
Транспортний та сільськогосподарський сектори	Транспортні засоби, будівельна техніка, устаткування
Участь у лізинговій діяльності	
Великі вузькоспеціалізовані компанії створюються великими банками і згодом можуть від них відмежовуватися	Створення компаній приватними підприємцями без участі банків

Продовження таблиці 1.7.

Регулювання лізингових відносин		
Закон України «Про фінансовий лізинг», Закон України «Про Фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», Закон України «Про Фінансовий лізинг»		Лізингова угода
Термін надання лізингових послуг		
Від 2 до 5 років		<40 років
Стадія розвитку лізинг		
Простий фінансовий лізинг		Зрілість лізингового ринку
Пільги		
Прискорена амортизація		Прискорена амортизація, інвестиційні податкові пільги

Джерело:узагальнено автором на основі джерел [15,25]

Рисунок 1.5 – Статистка лізингу в Європі 2018-2024рр.

Джерело:узагальнено автором на основі джерел [37,38]

Із рис.1.5 ми можемо побачити, що використання лізингу у країнах Європи у 2023 році мало найбільший спалах у порівнянні за 2018-2024 роки. У 2024 році спостерігається незначне зменшення використання лізингу країнами Європи в порівнянні з 2023 роком.

На рис.1.6. подамо інформацію про статистику лізингу за останній рік в Європі.

Рисунок 1.6 – Статистика лізингу в Європі за останній рік

Джерело: узагальнено автором на основі джерел [37,38]

Практичним досвідом для розвитку лізингу в країні є досвід європейських країн, які мають з Україною спільні риси розвитку. У цьому плані зразком може слугувати Польща, у якій, як і в Україні, лізингові операції здійснюються спеціалізованими компаніями, які підконтрольні банкам.

Але їхня форма організації лізингу характеризується низкою суттєвих переваг:

1. Лізингова компанія, яка контролюється банком, отримує можливість залучати пільгові кредити з метою розширення власної діяльності, за умовами, якими традиційно фінансується власна діяльність банку.

2. Банки мають у своєму розпорядженні значні можливості стосовно встановлення реальної платоспроможності лізингоодержувача. Завдяки цьому цей тип лізингових організацій має можливість виносити рішення послугуючись більш достовірною інформацією. Співпраця лізингової компанії та банку сприяє використанню широкого спектру інструментів оптимізації комерційної діяльності.

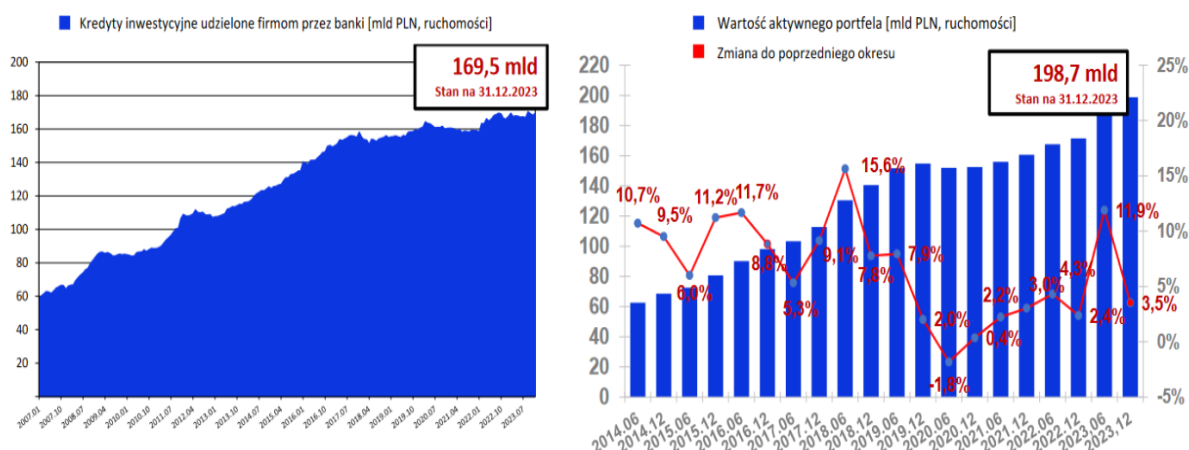
Одним з таких інструментів, який доволі відомий і широко застосовується у Польщі, є форфейтинг. Він означає переуступку орендодавачем прав на отримання платежів від орендатора банку за надане раніше майно.

Це дозволяє суттєво полегшити останньому розпоряджатися заставним майном орендатора.

Банки вбачають у застосуванні лізингової схеми фінансування не стільки можливості розширення спектра надання послуг, скільки вихід із нинішньої кризової ситуації у кредитуванні.

Цей вихід полягає у поступовому збільшенні обсягів лізингових операцій, які витіснятимуть менш надійно забезпечені, а отже, усувають високоризикові інвестиційні лізингові проекти

Для прикладу на рис.1.7 можемо переглянути використання лізингу у Польщі за 2014-2023рр.

CAŁKOWITA WARTOŚĆ AKTYWNEGO PORTFELA BRANŻY LEASINGOWEJ

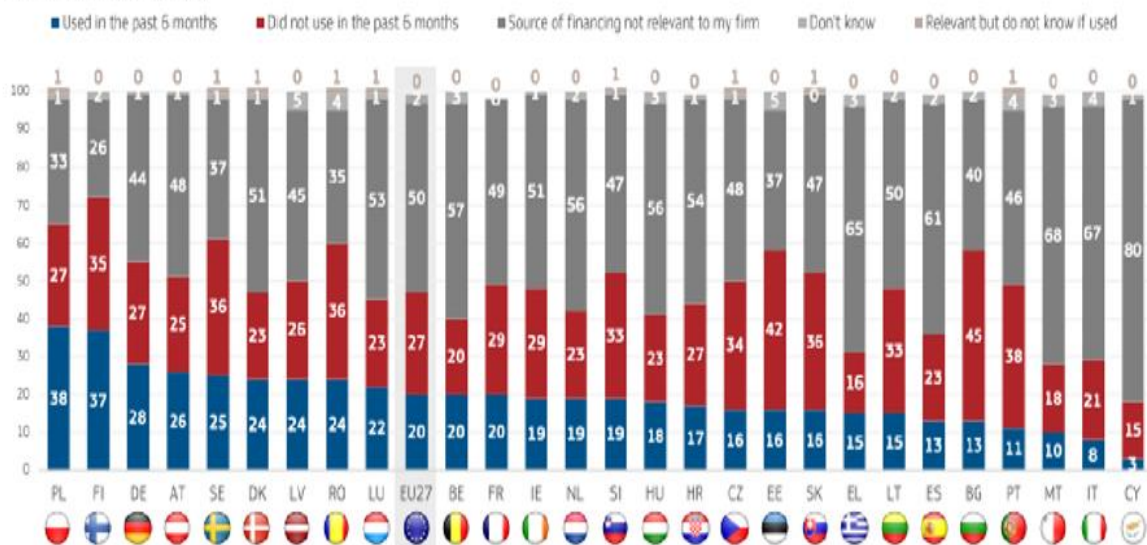
2022.12	2023.12	dynamika wzrostu
176,5 mld zł	203,3 mld zł	+15,2% (r/r)

Рисунок 1.7 – Статистика лізингу в Європі 2018-2024рр.

Джерело: Узагальнено автором на основі джерел [37,38]

Із рис.1.8. ми можемо побачити, що в порівнянні з 2022 роком у 2023 році сума лізингу у Польщі зросла на 15,2% і становить 203,3 млрд.злотих.

Q4(2)_m Have you obtained such sources of financing in the past 6 months?
(% - Leasing or hire-purchase)

Źródło: KOMISJA EUROPEJSKA - BADANIE ANKIETOWE NA TEMAT DOSTĘPU PRZEDSIĘBIORSTW DO FINANSOWANIA (SAFE) – grudzień 2023 r.

Рисунок 1.8 - Використання лізингу у країнах Європейського Союзу

Джерело: Узагальнено автором на основі джерел [37,38]

На рис.1.8 ми можемо переглянути використання лізингу у країнах Європейського Союзу за останні 6 місяців.

Отже, ми можемо зробити висовок, що для розвитку лізингу в Україні необхідно запозичити досвід європейських країн, які мають з Україною спільні риси розвитку, а також більш розвинений розвиток лізингу.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЗАСТОСУВАННЯ ЛІЗИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ КОРПОРАЦІЇ «БОГДАН»

2.1. Передумови та чинники застосування лізингу у формуванні активів підприємства корпорації «Богдан»

Лізинг – це ефективний засіб для того, щоб підвищити рівень конкурентоспроможності, а також досягнути більш високі фінансові результати завдяки раціональному використанню ресурсів.

Рисунок 2.1 – Передумови розвитку лізингу в Україні

Джерело: узагальнено автором на основі джерел [16,33]

Становлення лізингу також зумовлено завдяки вище описаним передумовам, так як це є дуже важливим для підприємств розширити свої можливості завдяки лізингу.

Для розвитку лізингу були також такі передумови:

- історичні;
- соціально-економічні;
- наукові;
- юридичні.

Захарченко В.І. у своїй праці «Інноваційний менеджмент» пояснив причини бурхливого розвитку лізингову у світовій практиці на протязі останніх 15-20 років:

- завдяки швидкому моральному старінню техніки. Починають бути вигідні лізингові операції, які залишають орендарю право достроково припинити договір;
- збільшення кількості конкурентів. Для тих хто тільки розпочинає свою справу, дуже складно виходити на ринок. Тому необхідно знаходити такі маркетингові ходи, які дадуть можливість, щоб клієнти на практиці могли ознайомитись із продукцією, яка виготовляється. При пропонуванні продукції в лізинг на певний термін, виробник часто бере на себе обов'язок встановлювати й обслуговувати обладнання, а також навчати персонал своїх клієнтів;
- зростання кількості дорогих проєктів, які включають також і будівництво нових промислових підприємств, постачання літаків, суден для транспортних компаній;
- бажання зекономити грошові кошти фірм-споживачів, особливо спеціалізовані і невеликі за розмірами (вигідніше обладнання брати в оренду, чим купити його за повну ціну), тощо [4].

Особливе значення мають лізингові операції для суб'єктів у малому та середньому бізнесах. Дуже часто, при нестачі власних грошових коштів для того, щоб придбати необхідне обладнання та залучити кредитні ресурси внаслідок впливу значної різноманітності факторів, серед яких: висока вартість залучення коштів, нестабільність банківського сектору економіки, тощо, завдяки лізинговим операціям відбувається розвиток даних підприємств та підтримка рівня їх конкурентоспроможності.

Відповідно до даних, які надала Європейська комісія лизько 50% підприємств малого та середнього бізнесу використовують лізинг, у якості джерела фінансування своєї діяльності.

На рис. 2.2. розглянемо кількість лізингових компаній в Україні за 2020-2023 рр.

Рис. 2.2 – Кількість лізингових лізингових компаній в Україні

Джерело: Узагальнено автором на основі джерел [15,16,18,23]

Із рис.2.2. можемо побачити, що у 2022 році кількість лізингових компаній зменшилась у порівнянні з 2020 та 2021 роками. У 2023 році кількість лізингових компаній зростає у порівнянні з 2022 роком.

Згідно з даними Нацбанку, в 2022 році обсяги лізингу в Україні через російську агресію впали на 60%. Однак, на ринку відбувається поживавлення - протягом IV кварталу 2022 року в Україні обсяги операцій фінансового лізингу виросли в 2,6 рази порівняно з III кварталом. При цьому в IV кварталі 2022-го структура лізингових операцій за терміном дії не змінилася, а приблизно 95% угод були середньостроковими – від 1 до 5 років.

Крім того, подекуди відзначається і ріст у порівнянні з "довоєнними" часами - за IV квартал 2022 року кількість лізингових операцій збільшилася на 16% в

порівнянні з IV кв. 2021 року. При цьому лізингові угоди за цей період загалом укладалися переважно на придбання легкових автомобілів, рідше – вантажної та сільськогосподарської техніки.

За даними Нацбанку, з початку 2023 року і по кінець I кварталу кількість лізингових компаній в Україні скоротилась на 7 установ - з 96 до 89. Найбільше їх зупинили роботу якраз протягом березня-2023, коли ринок покинуло шестеро гравців (з них п'ять НБУ виключив з реєстрів добровільно, а одну – примусово).

Але при довшій ретроспективі статистика вражає. Для порівняння, на початку минулого року на ринку було 137 лізингових компаній. Інакше кажучи, протягом 2022 року зникла 41 компанія, або 30% . І звісно, основною причиною для такої тенденції стала війна.

Найбільш активними у сегменті фінансового лізингу у 2022 році були такі банки (рис.2.4).

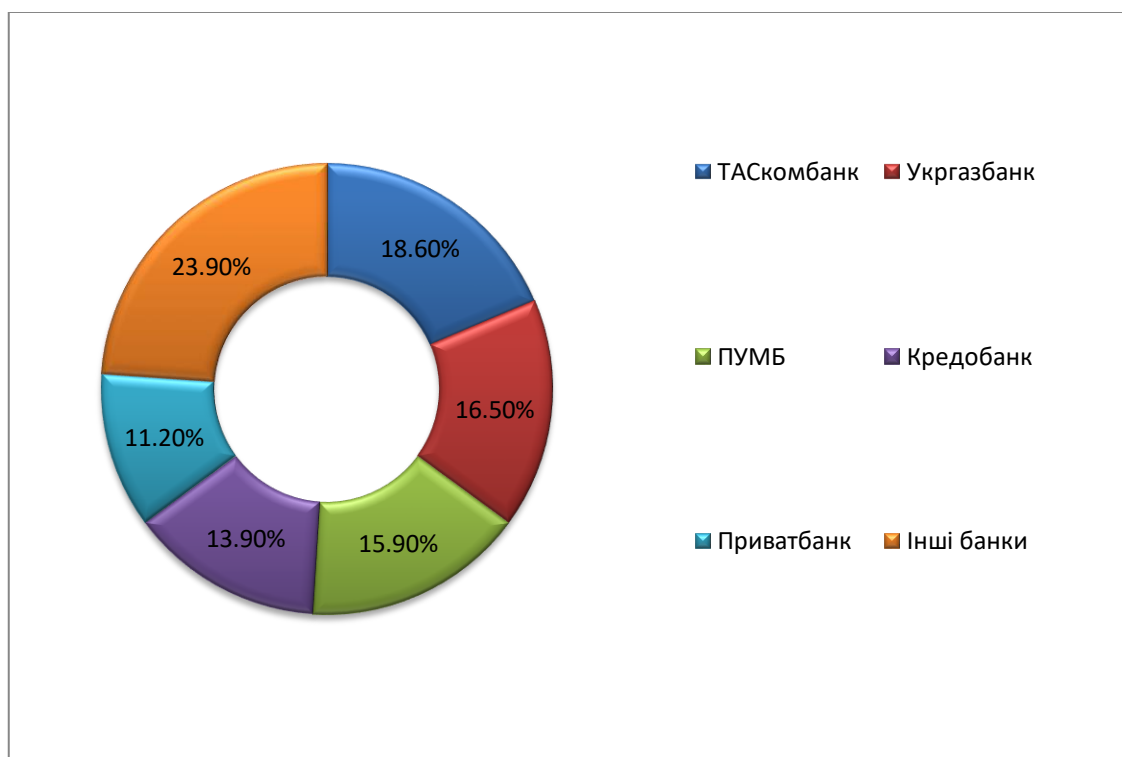

Рисунок 2.4 – Найбільш активні банки у сегменті фінансового лізингу в Україні

Джерело: Узагальнено автором на основі джерел [15,16,18,23]

Із рис.2.4 видно, що ТАСком банк надає найбільшу кількість фінансового лізингу в Україні (18,6%), на другому місці Укргазбанк (16,5%), на третьому місці ПУМБ (15,9%).

На рис.2.5. подамо інформацію про те в яких галузях в Україні найбільше використовували лізинг у 2022 році.

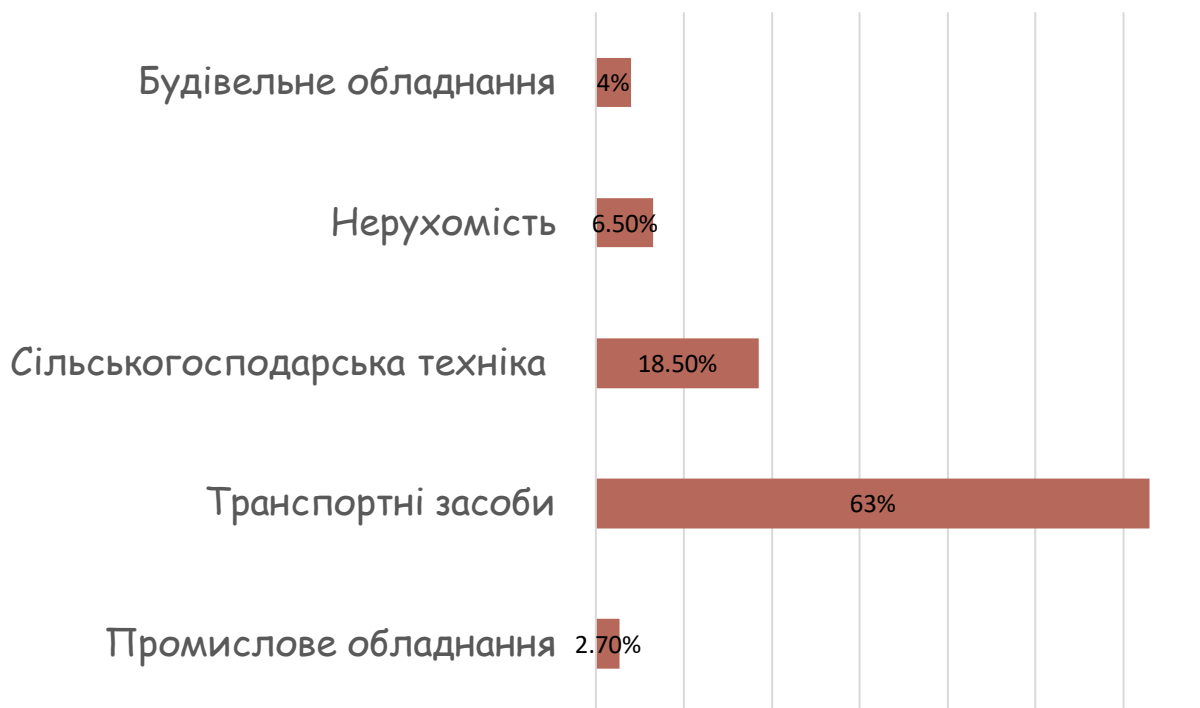

Рисунок 2.5 – Галузі використання лізингу у 2022 році в Україні

Джерело: Узагальнено автором на основі джерел [15,16,18,23]

Отже, ми можемо побачити, що 63% лізингу в Україні у 2022 році використовували для транспортні засобів, 18,5% для сільськогосподарської техніки, 6,5% на нерухомість, 4% на будівельне обладнання і лише 2,7% на промислове обладнання.

2.2. Аналіз фінансово-економічного стану підприємства корпорації «Богдан»

Корпорація «Богдан» — це автомобілебудівна компанія, яка заємається консультуванням із питань комерційної діяльності й керування; неспеціалізованою оптовою торгівлею та іншими видами роздрібною торгівлі в неспеціалізованих магазинах та є одним із основних операторів автомобільного ринку України [36]. Підприємство має приватну власність [36].

В лютому 2024 року після проходження через тривалу процедуру банкрутства, трансформації підприємство змогло зберегти виробництво і реформувало. Отримало експортний контракт на 2024 рік. Замість ДП АСЗ №1 «Богдан моторс» оперує нова компанія – «БАС МОТОР».

Розглянемо фінансові результати діяльності підприємства «Корпорація «Богдан» та оцінимо його перспективи на ринку. Для характеристики стану корпорації детально розглянемо окремі показники балансу, наведені у таблиці 2.2. та на рис.2.6.

Таблиця 2.2 – Фінансові результати діяльності підприємства «Корпорація «Богдан»

Показники балансу	Структура, %		
	2020	2021	2022
Довгострокові фінансові інвестиції	5,67	4,77	1,02
Основні засоби	11,71	9,4	15,5
Необоротні активи	13,33	23,2	19,8
Запаси	21,22	28,9	33,4
Дебіторська заборгованість	18,92	14,5	11,3
Грошові кошти та їх еквіваленти	0,11	0,14	0,11
Оборотні активи	30,38	12,8	4,4
Баланс	100	100	100

Джерело: Узагальнено автором на основі даних підприємства

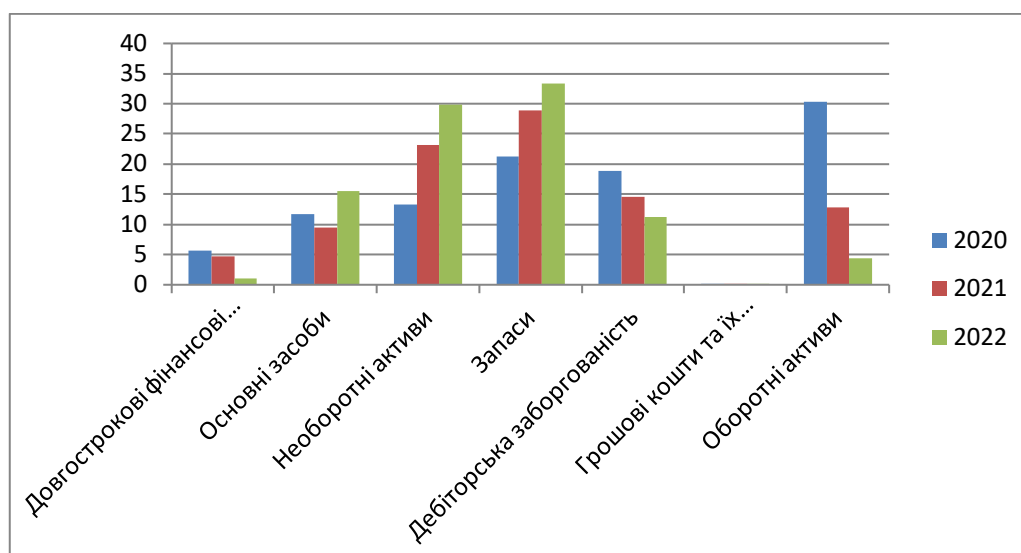

Рисунок 2.6 – Фінансові результати діяльності підприємства

Джерело: Узагальнено автором на основі даних підприємства

З таблиці 2.2 можемо спостерігати, що протягом аналізованого часу відбулось зменшення дебіторської заборгованості з 18,92% до 11,3%. Це можна пояснити скороченням обсягу реалізації продукції в результаті зростання цін та скорочення доходів населення. Відбувалося також зменшення оборотних активів у 7,5 разів, а також довгострокових фінансових інвестицій у 5 раз.

Ще одним важливим елементом є стан основних засобів на підприємстві. Їхні дані подамо у вигляді таблиці 2.3, а також на рисунку 2.7.

Таблиця 2.3 – Стан основних засобів корпорації «Богдан» за 2020-2022 рр

Показник	Одиниця виміру	2020	2021	2022
Первісна вартість	млн. грн	2074,6	2001	1944
Знос основних засобів за час їх експлуатації	млн. грн	1517,15	1690	1408
Рівень зносу основних засобів	%	73,13	84,46	72,43
Рівень придатності основних засобів	%	26,87	15,54	27,57

Джерело: Узагальнено автором на основі даних підприємства

У таблиці 2.3 ми можемо побачити, що рівень зносу основних засобів залишається значним, хоч і амортизаційні відрахування допомагають поступово оновлювати обладнання.

За таблицею 2.3 побудуємо графічне відображення стану основних засобів «Богдан» за 2020-2022 рр.

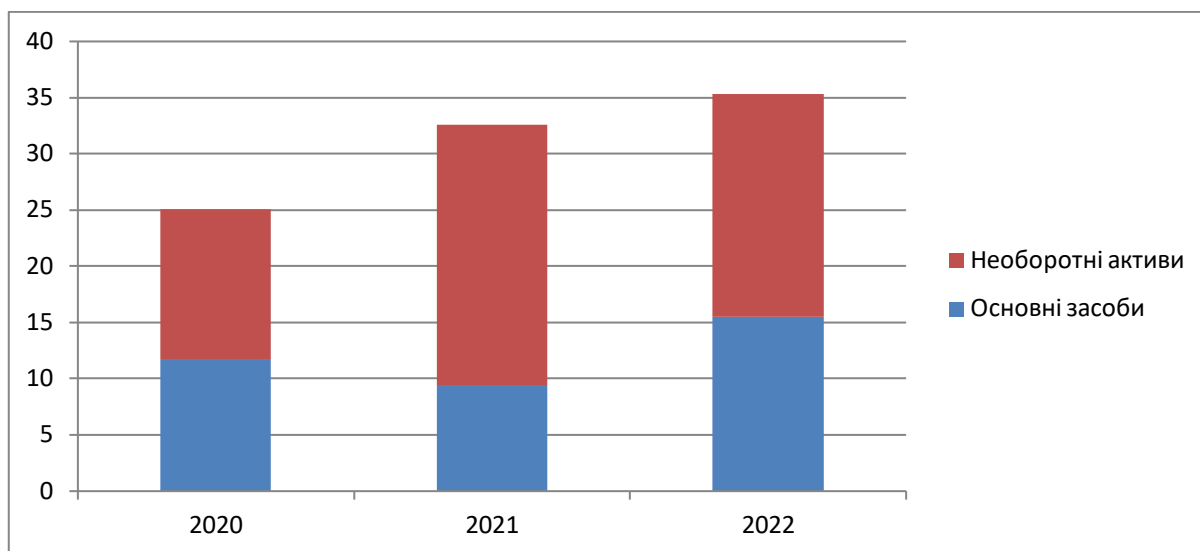

Рисунок 2.7 – Частка основних засобів та необоротних активів у структурі балансу корпорації «Богдан»

Джерело: Узагальнено автором на основі даних підприємства

За даними таблиці 2.3. відобразимо стан основних засобів у 2020-2022 роках, на рис.2.8.

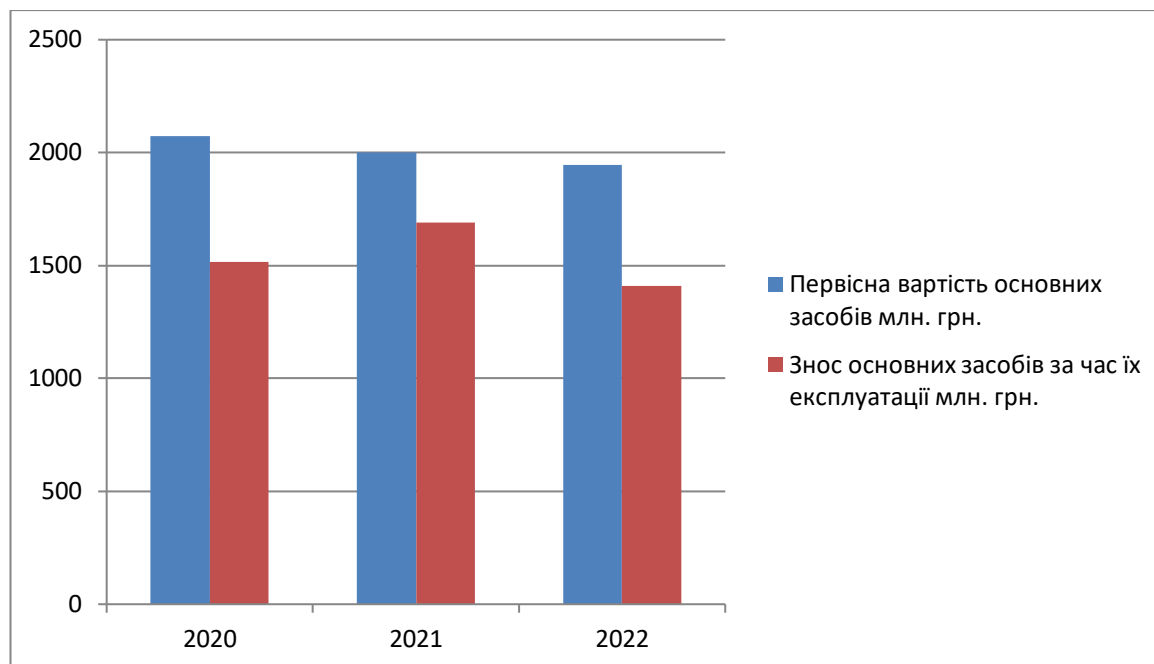

Рисунок 2.8 – Стан основних засобів у 2020-2022 роках, млн. грн корпорації «Богдан»

Джерело: Узагальнено автором на основі даних підприємства

На рисунку 2.9. подамо інформацію про рівень зносу основних засобів на підприємстві за 2020-2022 рр.

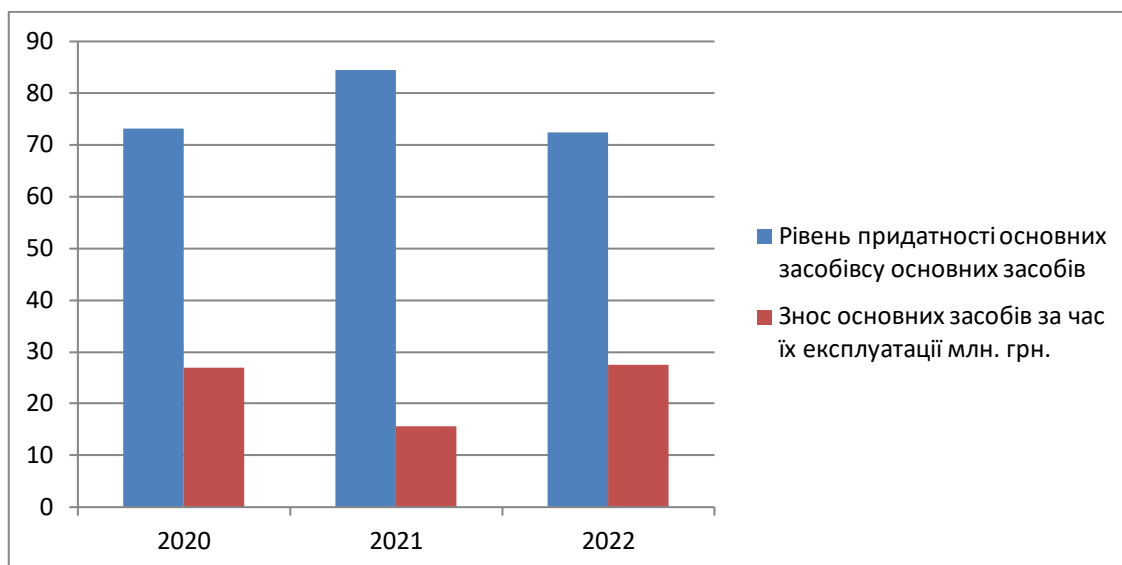

Рисунок 2.9 – Рівень зносу основних засобів на підприємстві за 2020-2022 рр корпорації «Богдан», у %

Джерело: Узагальнено автором на основі даних підприємства

Далі подамо коефіцієнти платоспроможності, що характеризують результат фінансово-господарської діяльності у таблиці 3.5.

Таблиця 2.4 – Показники платоспроможності корпорації «Богдан» за 2020-2022 рр

Коефіцієнти	2020	2021	2022
Проміжної платоспроможності	0,43	0,21	0,44
Поточної платоспроможності	0,1	0,2	0,37

Джерело: Узагальнено автором на основі даних підприємства

Із таблиці ми можемо зробити висновок, що у 2022 році корпорація «Богдан» мала найбільші показники проміжної платоспроможності тв. Поточної платоспроможності у порівнянні з попередніми роками.

На рис.2.10. відобразимо дані з таблиці 2.5.

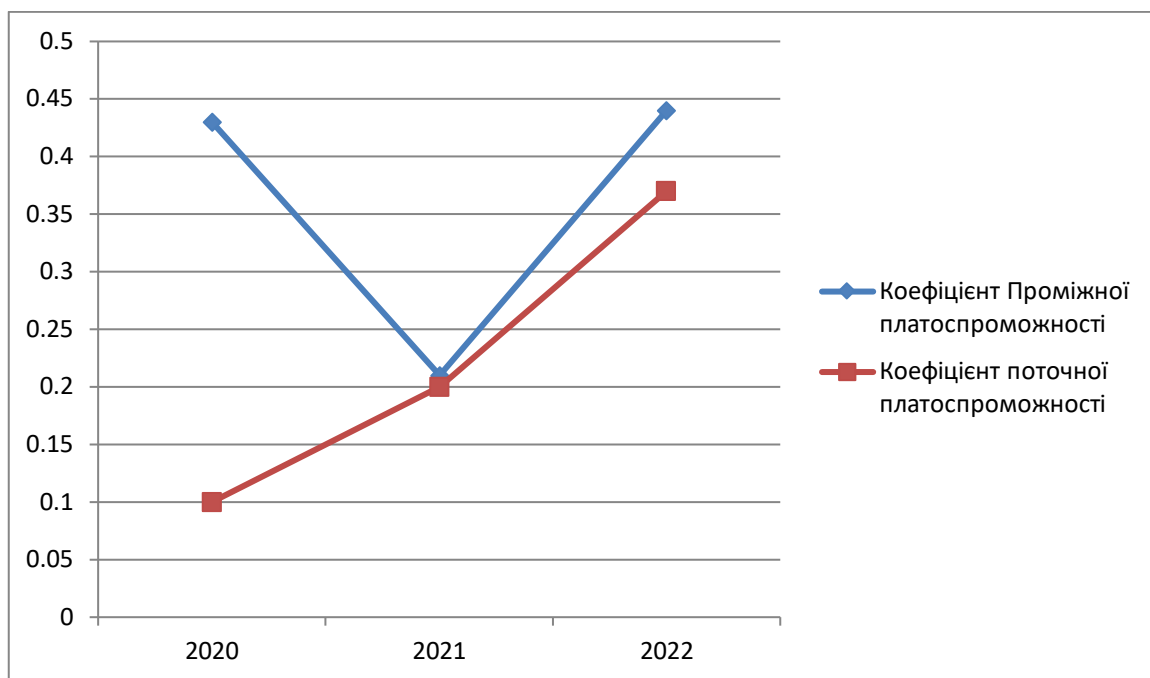

Рисунок 2.10 – Коефіцієнти платоспроможності за 2020-2022 рр корпорації «Богдан»

Джерело: Узагальнено автором на основі даних підприємства

Так із рис.2.10 можемо побачити, що коефіцієнт проміжної платоспроможності показує, у якій мірі усі поточні (короткострокові) фінансові зобов'язання підприємства можна забезпечити за рахунок його високоліквідних активів, включаючи готівкові кошти.

Коефіцієнт проміжної платоспроможності розраховується як співвідношення суми грошових активів підприємства на певну дату, суми короткострокових фінансових вкладень на певну дату та суми дебіторської заборгованості на певну дату до суми його усіх короткострокових фінансових зобов'язань. Його нормативне значення знаходиться в межах 0,5-0,7 цей коефіцієнт протягом досліджуваного періоду зменшився з 0,54 до 0,2. З цього можна зробити висновки, що підприємство зможе покрити не більше ніж п'яту частину власних короткострокових зобов'язань.

У таблиці 2.5 ми покажемо структуру балансу корпорації «Богдан» за 2020-2022 рр

Таблиця 2.5 – Структура балансу корпорації «Богдан» за 2020-2022 рр

Показники балансу	2020	2021	2022
Довгострокові фінансові інвестиції	5,67	4,77	1,02
Основні засоби	11,71	9,4	15,5
Необоротні активи	13,33	23,2	19,8
Запаси	21,22	28,9	33,4
Дебіторська заборгованість	18,92	14,5	11,3
Грошові кошти та їх еквіваленти	0,11	0,14	0,11
Оборотні активи	30,38	12,8	4,4
Баланс	100	100	100

Джерело: Узагальнено автором на основі даних підприємства

У таблиці 2.6 покажемо результати розрахунків коефіцієнту фінансової незалежності, коефіцієнту фінансової залежності та коефіцієнту фінансової стійкості.

Таблиця 2.6 – Коефіцієнти фінансової стійкості корпорації «Богдан» за 2020-2022 рр

Коефіцієнти	2020	2021	2022
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,17	0,19	0,23
Коефіцієнт фінансової залежності	1,77	0,19	1,01
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,55	0,03	0,7

Джерело: Узагальнено автором на основі даних підприємства

Коефіцієнт поточної платоспроможності показує протягом якого часу уся заборгованість корпорації за її короткостроковими зобов'язаннями можна покрити завдяки її оборотним активам (поточним активам). Значення даного коефіцієнта також є нижчими за норму.

На рис.2.11. відобразимо дані з таблиці 2.5.

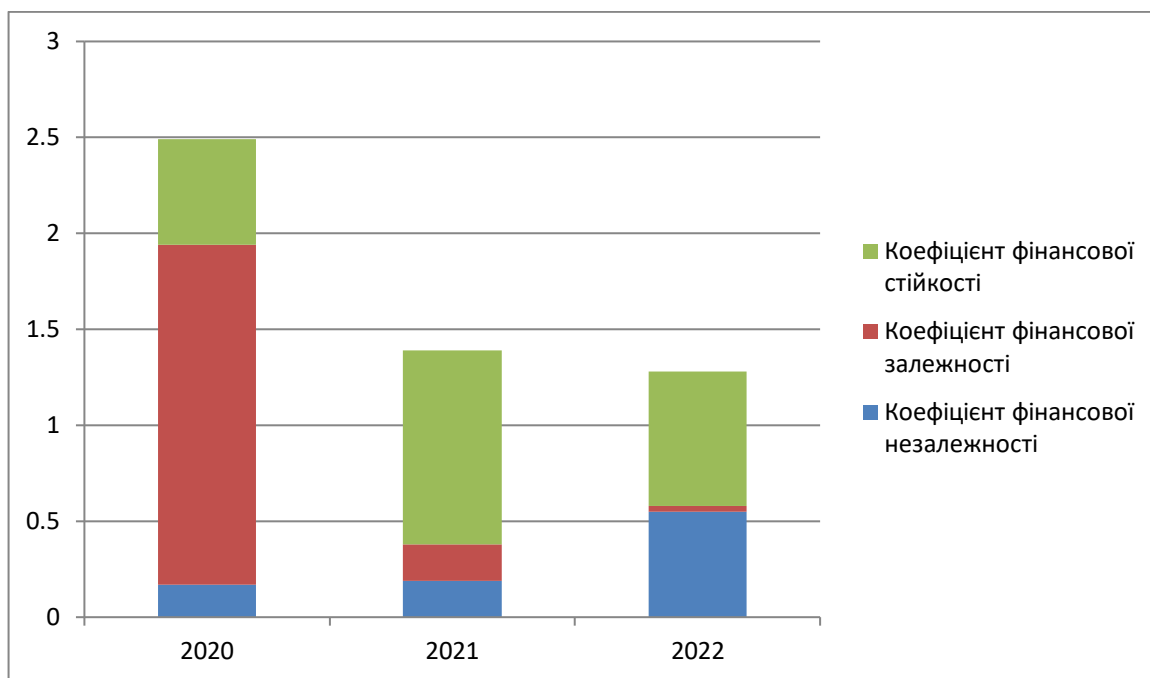

Рисунок 2.11 – Коефіцієнти фінансової стійкості за 2020-2022 рр. корпорації «Богдан».

Джерело: Узагальнено автором на основі даних підприємства

Коефіцієнт фінансової залежності показує скільки фінансових ресурсів (запозичених) використовують на одну гривню власного капіталу. Нормативною значень коефіцієнта є 1,67-2,5.

На корпорації «Богдан» даний коефіцієнт є значно меншим за норму, і знаходиться у межах 0,10 до 1,77.

Оберненим до даного показника коефіцієнт фінансової незалежності показує, яку частину власних активів фірма здатна профінансувати за рахунок власного капіталу. За низького значення даного показника (меншого 0,4-0,6) можна говорити про потенційні проблеми у компанії та високий рівень фінансових ризиків.

У корпорації «Богдан» саме таке значення має даний коефіцієнт і знаходиться у межах 0,17-0,23.

Коефіцієнт фінансової стійкості розраховується як співвідношення суми власного капіталу і довгострокових зобов'язань до суми пасивів. Значення

коефіцієнта вказує, яку частку активів компанія здатна фінансувати за рахунок власного капіталу та капіталу. Нормативне значенням це 0,7-0,9.

Фактично, більш низькі значення коефіцієнта свідчать про більш високий ризик втратити платоспроможність, а отже – про недостатню фінансову стійкість підприємства у середньостроковій перспективі.

У корпорації «Богдан» тільки у 2022 році вдалося вийти на нормативне значення 0,7, раніше показник був нижче норми.

Отже, ми можемо зробити висновок, що корпорація «Богдан» у різний період з 2020-2022 роках мала різні показники роботи та коефіцієнти фінансової стійкості. Найкращі показники роботи підприємства були у 2022 році.

2.3. Розробка системи впровадження лізингу на підприємстві корпорації «Богдан»

Для розробки системи впровадження лізингу на підприємстві корпорації «Богдан» необхідно застосовувати комплексний підход і за умови прийняття урядом програми розвитку ринку лізингових послуг.

У даній програмі потрібно передбачити механізм підвищення ефективності надання лізингових послуг за допомогою консультаційних центрів, які зможуть надати безкоштовну допомогу потенційним клієнтам відносно знаходження найбільшоптимальної схеми лізингу. На основі даного центру лізингові компанії зможуть створити лізинговий супермаркет [32]. Особливістю даної форми роботи є те, що на одному майданчику клієнт зможе отримати декілька варіантів пропозицій відносно можливостей лізингу, а також супутні послуги (консультаційні, юридичні, страхові та ін.).

При цьому лізингові компанії створюють спільну базу даних клієнтів, а компанія-лізингодавець має заплатити комісійні тій лізинговій компанії, яка внесе дані клієнтів до бази даних.

Фінансування такої програми розвитку ринку лізингових послуг, та створення консультаційних центрів повинне відбуватись частково за рахунок державного бюджету, зацікавлених підприємств та компаній, а також за участю у фінансуванні міжнародних фінансових організацій.

Ефективність лізингової діяльності певною мірою залежить від організації здійснення лізингової угоди. Організація здійснення лізингової угоди - це сукупність заходів та відповідних дій з формування організаційно-економічних та правових відносин суб'єкта лізингової діяльності.

У процесі організації проведення лізингової угоди передбачено певну сукупність послідовно виконуваних дій (рис.2.12).

Рисунок 2.12 – Процес впровадження лізингу на підприємстві корпорації «Богдан»

Джерело: Узагальнено автором на основі джерел [10,24]

На етапі підготовки потенційними суб'єктами лізингових операцій виконуються комплекс робіт по визначенню постачальників (виробників) майна, яке необхідне лізингоодержувачу, узгоджують детальну специфікацію об'єкта лізингу. В основному, проводять аудиторську перевірку потенційного лізингоодержувача для того, щоб підтвердити або отримати аргументовану відмову від підтвердження достовірності повноти та відповідності законодавству його бухгалтерської звітності.

Лізингоодержувачем розробляється бізнес-план, де він у заключному розділі надає комерційну оцінку лізингового проєкту та проовдить аналіз ризиків. Лізингоодержувач організовує переговори з виробником об'єкта лізингу, на яких відбувається узгодження більшості технічних і комерційних питань: технічних характеристик та якості майна, термінів досягнення проєктного рівня його продуктивності, термін поставки, монтажу, налагоджувальних робіт, ціну та умови платежів тощо.

Рисунок 2.13 – Документи для отримання майна в лізинг на підготовчому етапі

Джерело: Узагальнено автором на основі джерел [1,26]

Якщо необхідно, то лізингодавець може вимагати від лізингоодержувача надати додаткову інформацію щодо його фінансового положення.

Необхідно мати на увазі, що під час лізингової діяльності проводять аналіз та вивчають діяльність потенційного лізингоодержувача, визначають його кредитоспроможність, прогнозують ризик несплати лізингових платежів і приймають рішення відносно надання або відмову надати майно у лізинг.

Важлива є об'єктивна оцінка можливості лізингоодержувача успішно продавати продукцію, яка буде випускатися на лізинговому майні, а також отримання коштів для оплати лізингових платежів.

Лізингодавцем також повинно бути оцінено попит на майно для лізингу, для того щоб виявити можливості при повторному наданні його у оренду або продаж при достроковому припиненні контракту [2].

Виконання даних завдань ускладнюється через необхідність не лише проводити оцінку поточного стану справ у лізингоодержувачів, але й проведення прогнозу попиту на його продукцію та фінансове положення у майбутньому.

Тому висновки та пропозиції, які надають за результатами оцінювання діяльності лізингоодержувачів є обґрунтованими та допомагають запобігти невинуватеному ризику при здійсненні лізингової угоди лізингодавцем. Крім цього, на підставі даних висновків визначають розмір лізингового платежу, так як при низькій платоспроможності та безперспективності клієнтів лізингова компанія може збільшити розмір своєї ризикової премії або взагалі відмовитися укласти угоду.

Лізинговою компанією також перевіряються на відповідність ціни на об'єкт лізингу, яка узгоджена виробником (продавцем) майна з лізингоодержувачем, поточному рівню цін.

На початку підготовки лізингового проєкту проводиться визначення найбільш доцільнішої для певного лізингоодержувача форми лізингу.

Після того, як буде прийняте позитивне рішення відносно надання майна в лізинг починається проведення юридичного оформлення лізингових операцій.

Лізингові операції оформляють за декількома контрактами, у яких фіксують зобов'язання та відповідальність усіх суб'єктів, які причетні до лізингової угоди [2].

При цьому лізинговою компанією укладається з виробником договір купівлі-продажу на майно, яке замовили та згідно з ним проводиться оплата вартості об'єкта лізингу. При відсутності необхідних власних фінансових ресурсів у лізингової компанії вона використовує кошти банку або іншої фінансово-кредитної установи, на умовах строковості, повернення та сплати відсотків, на придбання необхідного майна, через укладання договору кредиту.

Відповідно до Положень Національного банку України, кредитний договір укладається тільки у письмовій формі й містить взаємні обов'язки та відповідальність сторін. Відповідно до вітчизняного законодавства, реалізація продукції виробничо-технічного призначення для подальшого передання її у лізинг відбувається за угодою поставки.

Необхідні вимоги для укладання та використання угод постачання встановлює Господарський кодекс України. Умови договорів постачання мають

викладатися сторонами згідно з вимогами Міжнародних правил відносно тлумачення комерційних термінів «Інкотермс».

Загальну кількість товарів, які підлягають постачанню, їхній асортимент, сортамент, номенклатура відповідно до гатунків, груп, підгруп, видів, марок, типів, розмірів визначає специфікація за згодою сторін. Угоду постачання можна укласти на рік, понад рік або на інший термін, який визначається в угоді сторін. Терміни постачання встановлюють сторони у договорі враховуючи необхідність постійного та своєчасного надходження товарів до лізингоодержувачів. Угодою також можуть передбачати постачання товарів постачальником (виготовлювачем), який не є постачальником, та отримання товарів вантажоодержувачем, який не є покупцем, а також оплачення товарів платником, який не є покупцем [].

Якість товарів, які постачають, повинна відповідати вимогам стандартів, технічних умов, іншій технічній документації, якщо сторонами у договорі не визначено вищі вимоги. Всі номери та індекси стандартів, технічних умов або іншої документації про якість товарів зазначають у договорах. Постачальник повинен повідомити про якість товарів, які постачаються, необхідним товаросупровідним документом, який надсилають разом із товаром.

В договорі необхідно також передбачити зобов'язання постачальника надати з урахуванням комплексу технічної документації, яка необхідна для того, щоб забезпечити своєчасне налагодження, запуск в експлуатацію і роботу об'єкта лізингу.

Технічна документація – це підстава того, щоб розглядати претензії відносно якості об'єкту лізингу, так як рекламацию можуть пред'явити тільки за умов коли майно використовували згідно з технічними умовами та правилами експлуатації. Тому при визначенні предмету угоди вказують: «постачальник виготовить і поставить покупцю товар за специфікаціями відповідно до додатку, технічної документації, запасних частин й інструментів відповідно до додатків» [10].

Також в угоді (договорі) можуть визначити більш тривалі гарантійні терміни у порівнянні з тими, які передбачені стандартами або технічними умовами.

Відповідно до чинного законодавства, гарантійний термін експлуатації починається від дня введення виробу в експлуатацію, але не пізніше року від дня отримання виробу покупцем (споживачем).

Дуже важливе чітке встановлення обов'язків постачальників перед лізинговою компанією відносно якості, комплектності, гарантійного терміну експлуатації, придатності та зберігання, так як лізингова компанія несе відповідальність за такими ж самими зобов'язаннями перед лізингоодержувачем.

При набуванні майна лізингоодержувачем, лізингова компанія повинна повідомити постачальника, що майно призначене для передання в лізинг певному суб'єкту господарювання.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ЛІЗИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Механізм забезпечення використання лізингу на підприємстві

Лізинг може застосовуватися не тільки як спосіб оновлення основних фондів, але і як схема фінансування та розвитку діяльності підприємств.

Одним із принципів лізингу є інноваційність. Інноваційність як шлях постійного оновлення всієї діяльності на ринку є сьогодні найпривабливішим. Розуміючи під нововведенням новий порядок, новий звичай, новий метод, винахід, нове явище, можна також розглядати лізинг як такий як нововведення-новий спосіб придбання обладнання, без власних витрат, зважаючи на їх недостатність або відсутність, можна також розглядати як нововведення.

З іншого боку лізинг є процес, завдяки якому відбувається виробництво продукції, зокрема і принципово нової, тобто інноваційної й у разі лізинг можна як нововведення, тобто інновацію. І в тому і в іншому випадку слід відзначити інноваційну роль лізингу, оскільки якою б привабливою не була інноваційна ідея, хоч би яку ефективність вона прогнозувала в майбутньому, так чи інакше питання щодо створення та реалізації інновацій замикаються на фінансових проблемах їх забезпечення.

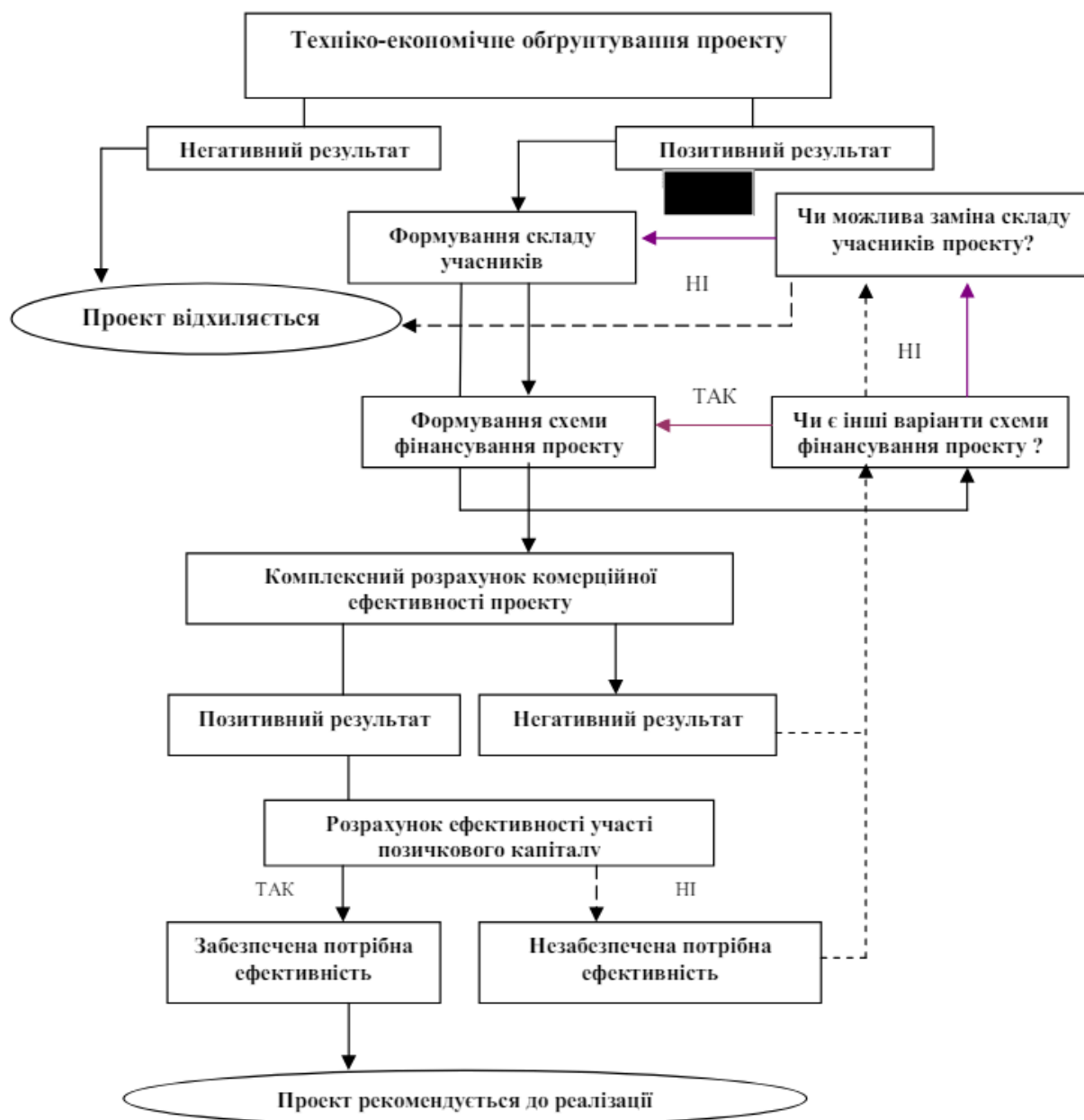

Рисунок 3.1 – Техніко-економічне обґрунтування використання лізингу

Джерело: узагальнено автором на основі джерел [6]

Якісному проведенню лізингових операцій перешкоджає низький рівень якості отриманої техніки, некомплектність поставок на етапі укладання лізингових договорів, проблеми після продажної взаємодії продавця та лізингоодержувача з приводу гарантій технічної придатності техніки. У цьому зв'язку у договір купівлі-продажу доцільно включати пункт про обов'язки постачальника у випадку виявлення прихованих дефектів, а на лізингодавця або продавця слід покласти обов'язки, які повинні бути законодавчо закріплені, щодо виконання ремонтів, які

виникли не з вини лізинго-одержувача, протягом усього строку використання майна. У такий спосіб, можна забезпечити більш якісну організацію лізингових відносин, який наведений на рис. 3.2.

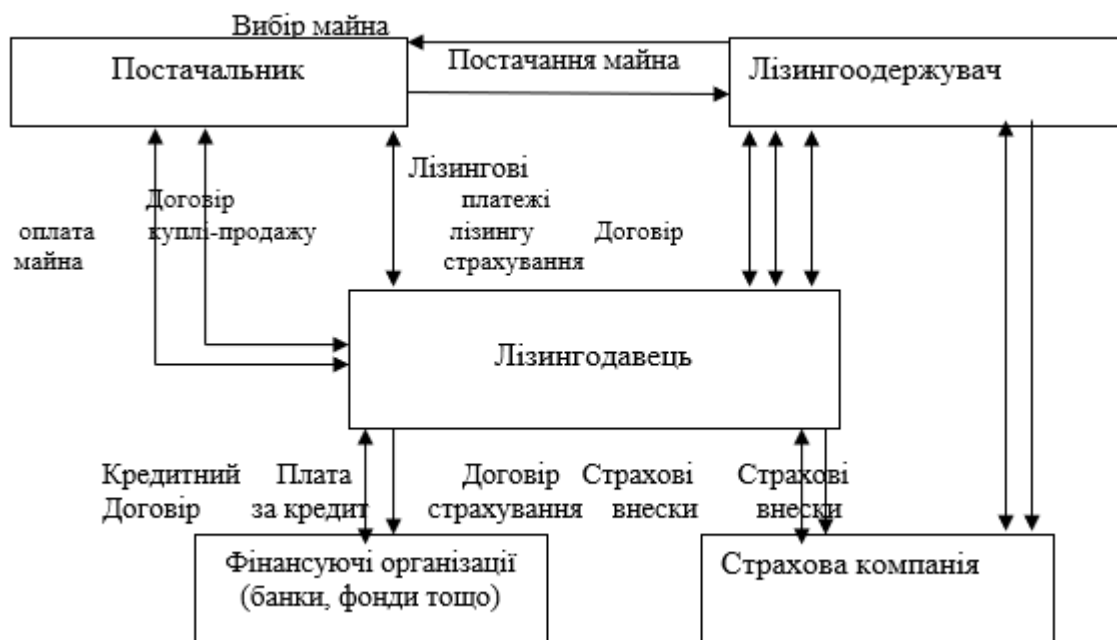

Рисунок 3.2 – Механізм організації лізингових відносин

Джерело: Узагальнено автором на основі джерел [10,12]

Активне впровадження лізингу може дати відчутний поштовх структурній реальному сектору економіки, оновленню основних фондів, розвитку малого та середнього бізнесу, індустріалізації виробництва. Проведення лізингових операцій що вимагає від лізингоодержувачів одномоментного витрачання великих фінансових ресурсів на придбання основних засобів.

Лізинг є ефективним способом реалізації продукції підприємств, що виготовляють основні засоби, за рахунок чого зростають вимоги виробництва. Тому лізинг як вид інвестування та реалізації продукції досить поширений в усьому світі.

3.2. Методичні підходи щодо обґрунтування та оптимізації використання лізингу на підприємстві

Методика оцінювання ефективності лізингових операцій, запропонована І. О. Бланком, на наш погляд, є більш прийнятною для розрахунків та порівняння вартості придбання об'єкта оцінювання в лізинг та на умовах кредиту. Однак запропоновані формули для розрахунків потребують коригування. По-перше, вони не враховують можливості сплати авансового платежу та одноразової комісії за організацію (адміністративна комісія) [1].

Як правило, фінансові установи та лізингові компанії встановлюють мінімально допустимі розміри авансових платежів. Найчастіше він становить 20–30 % від вартості об'єкта лізингу чи кредиту. Відсутність такої обов'язкової умови, як сплата авансового платежу, – це швидше за все виняток. Здебільшого сплата одноразової комісії також є обов'язковою умовою, яку висувають лізингові компанії та фінансові установи. Фіксовані комісії можуть виплачуватися і протягом дії договору лізингу чи кредиту. Необхідно враховувати також і те, що після закінчення дії договору об'єкт лізингу, як правило, викуповується лізингоодержувачем за залишковою вартістю.

На наш погляд, вкрай важливим є урахування особливостей об'єкта фінансування. В першу чергу це умови фінансування, за якими надається об'єкт в лізинг та в кредит, урахування додаткових платежів, пов'язаних із експлуатацією об'єкта, які можуть виникнути при кредитуванні. Обраним об'єктом оцінювання ефективності лізингу є придбання підприємством транспортного засобу з метою господарської діяльності. Тому важливо у формулах також врахувати особливості придбання автомобіля в лізинг та на умовах кредиту.

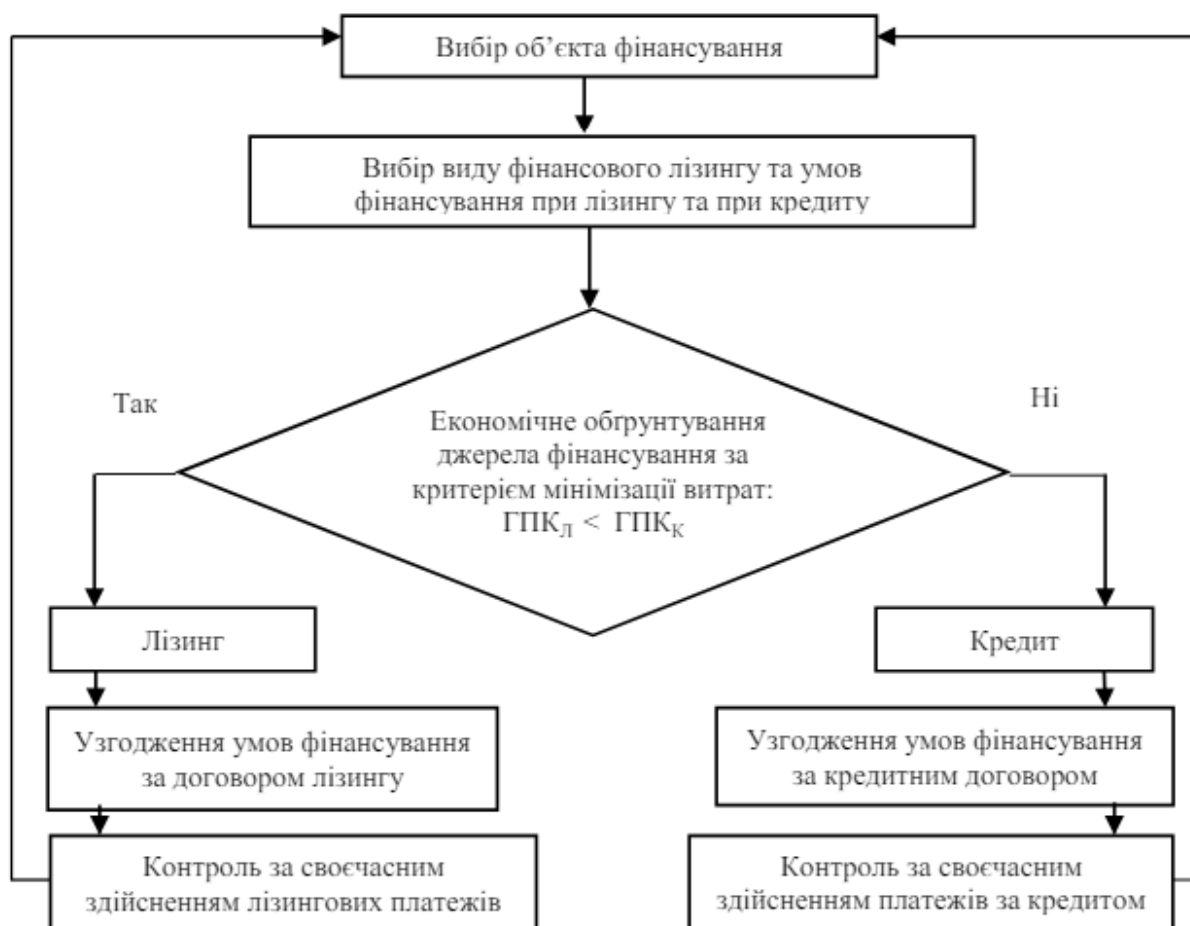

Рисунок 3.3 – Економічне обґрунтування джерела фінансування на підприємстві

Джерело: Узагальнено автором на основі джерел [11,30]

На наш погляд, дотримання пропонованих етапів та критеріїв вибору джерела фінансування дозволить суб'єкту господарювання з доступних варіантів обрати найефективніший.

Ще одним підходом щодо обґрунтування стратегії впровадження лізингу на підприємствах є SWOT-аналіз.

Проведемо SWOT-аналіз ринку фінансового лізингу в Україні (табл.3.1).

Таблиця 3.1 – SWOT-аналіз ринку фінансового лізингу в Україні

Сильні сторони	Можливості
1. Вдосконалення та уніфікація лізингового законодавства. 2. Державно-приватне партнерство при здійсненні лізингових відносин. 3. Спрощення судово-адміністративних процедур при вилученні предмета лізингу в невідповідальних лізингоотримувачів.	1. Використання програм лізингу для ефективного розвитку стратегічних програм розвитку (загальнодержавних, галузевих та регіональних). 2. Впровадження нових лізингових програм, продуктів та послуг, конкурентоспроможних за світовими стандартами. 3. Диверсифікація джерел фінансування лізингової діяльності.
Слабкі сторони	Загрози
1. Низький рівень стійкості на ринку комерційних лізингових компаній. 2. Недостача «довгих» і «широких» грошей в інвестиційному фінансуванні. 3. Відсутність якісної та різнобічної статистичної звітної інформації. 4. Вузька база фондування лізингових компаній. 5. Низька ефективність заходів збільшення прозорості гібридних фінансових інструментів.	1. Вихід на український ринок сильних іноземних лізингових компаній. 2. Часті зміни лізингового законодавства (нормативних актів). 3. Нестабільність національної валюти. 4. Зростання інфляції, що призводить до подорожчання вартості залучених фінансових ресурсів. 5. Зниження рейтингів країни на міжнародному рині в сфері кредитування та лізингу. 6. Використання фінансового лізингу в тіньових схемах з метою оптимізації оподаткування та виведення активів в офшори.

На основі вище проведеного SWOT-аналізу бачимо, що фінансовий лізинг в Україні має значну кількість як сильних сторін, так і слабких. При цьому кількість слабких сторін значно перевищує кількість його сильних сторін. Саме у ліквідації слабких сторін криються подальші перспективи розвитку лізингу. Також існують в зовнішньому середовищі як можливості для подальшого розвитку фінансового лізингу, так і загрози, які є перешкодами щодо його стабільного розвитку.

Експерти виокремлюють два прогнози розвитку вітчизняного лізингу. Перший – песимістичний, він передбачає скорочення кредитування для більшості лізингових компаній, що призведе до згортання їхньої діяльності. У 2022 р. він практично реалізувався.

Другий прогноз – оптимістичний, який допускає високу дохідність на українському ринку, яка приведе до переливу іноземного капіталу, це стосується

всіх позицій фінансування, зокрема, банківського кредитування, захисту лізингових активів. За даним прогнозом реалізація у 2024 рр. Хоча на практиці можуть бути задіяні й інші сценарії, як проміжні між розглянутими.

Проведений SWOT-аналіз підтверджує про необхідність та перспективність подальшого розвитку лізингу в Україні.

3.3. Перспективи та шляхи впровадження лізингу на підприємствах

Нині лізинг виступає у якості інструменту виробничих інвестицій та має наукове та практичне значення. Необхідно зазначити, що створення та реалізація будь-якого інвестиційного проєкту має ґрунтуватись на вирішенні двох основних завдань: оціненні вигідності реалізованої схеми фінансування та порівнянні декількох варіантів схем з вибором з них найкращого варіанта із точки зору економічної, комерційної та іншої ефективності. Ринок лізингових послуг посідає чільне місце для руху капіталу, забезпечує швидке економічне оновлення та зростання виробництва, а також підвищує рівень конкуренції на ринку фінансових послуг.

Необхідно додати, що для того, щоб провести адекватну оцінку умов реалізації лізингового процесу необхідно вдосконалювати та оптимізувати на певних етапах його розвитку, необхідний якісно новий підхід до оцінки ефективності лізингових процесів та системи лізингу взагалі.

З сучасного стану економіки в Україні можна побачити гостру необхідність в отриманні інвестицій для того, щоб провести структурну перебудову, що пов'язано з несприятливим положенням основних виробничих фондів [30].

Лізинг можна вважати хорошим джерелом для капіталу. Малі та середні підприємства вважають його дешевшим способом для того, щоб сформувати основні фонди. Завдяки використанню лізингових операцій можна активізувати

оновлення матеріально-технічного забезпечення підприємств та отримати найновішу техніку[30].

Провівши дослідження у наукових працях було виявлено велику кількість перешкод, які заважають успішному й ефективному формуванню лізингових відносин в Україні [30,31], подамо їх на рис.3.4.

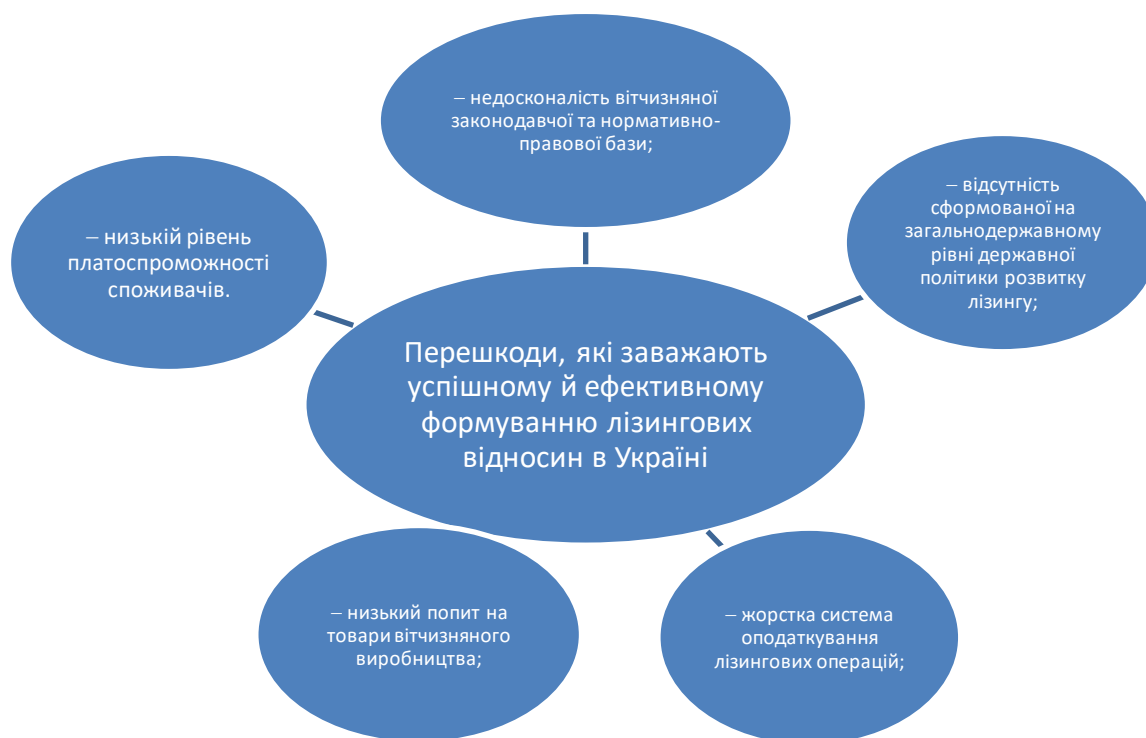

Рисунок 3.4 – Перешкоди, які заважають успішному й ефективному формуванню лізингових відносин в Україні

Джерело: Узагальнено автором на основі даних[30,31]

Провівши аналіз міжнародного досвіду необхідно додати, що навіть у розвинутих ринкових інститутах не дозволяють в повній мірі реалізувати переваги фінансового лізингу як інвестиційного інструменту. Для того, щоб ефективно регулювати лізинг держава повинна постійно вдосконалювати інституційну базу та проводити більш ретельне відстеження всіх ринкових процесів.

Взагалі при аналізі всіх проблем розвитку лізингової діяльності в Україні, їх можна розструктурувати на дев'ять видів, розглянемо їх у табл.3.2.

Таблиця 3.2 – Проблеми розвитку лізингової діяльності в Україні

Проблеми	Характеристика
Споживчі проблеми	низький рівень обізнаності серед представників малого та середнього бізнесу стосовно переваг і специфіки лізингу
Управлінські проблеми	недостатній рівень менеджменту вітчизняних лізингових компаній
Маркетингові проблеми	(низький рівень системи маркетингу діяльності лізингових компаній
Конкурентні проблеми	жорстка конкуренція банківської системи, яка надає послуги, дешевші за лізингові, володіє значним фінансовим потенціалом, може запропонувати повний спектр фінансових послуг; незначна конкуренція на лізинговому ринку, яка б сприяла стимулюванню розвитку лізингу, стабілізації та розширенню його позицій на фінансовому ринку.
Фінансові проблеми	недостатній рівень фінансової стійкості лізингодавців
Ресурсні проблеми	формування лізинговими компаніями неефективної структури джерел фінансування лізингових операцій, із обмеженими можливостями фінансування лізингових операцій і короткостроковим терміном кредитування банківськими установами лізингової діяльності
Технічні проблеми	відсутність у вітчизняних лізингових компаніях ефективної уніфікованої системи автоматизації проведення лізингових операцій
Кон'юнктурні проблеми	пов'язані з нерозвиненістю інфраструктури ринку лізингу
Проблеми регіональної та галузевої концентрації	нерівномірний розподіл надання лізингових послуг у різних галузях економіки.

Джерело: Узагальнено автором на основі джерел [30,31]

Розглянувши наведені вище нагальні проблеми, які заважають активному розвитку лізингової діяльності в Україні, необхідно визначити ряд пропозицій для їх вирішення.

На сьогоднішній день фінансовий лізинг – це найбільш перспективний фінансовий інструмент, який здатен активізувати інвестиційний процес в Україні. Завдяки лізингу відбувається розвиток конкуренції у сфері фінансових послуг.

Для того, щоб усунути проблеми, які пов'язані з необізнаністю малих і середніх підприємств щодо переваг і специфіки лізингу, потрібно запровадити заходи, які подамо на рис.3.5.

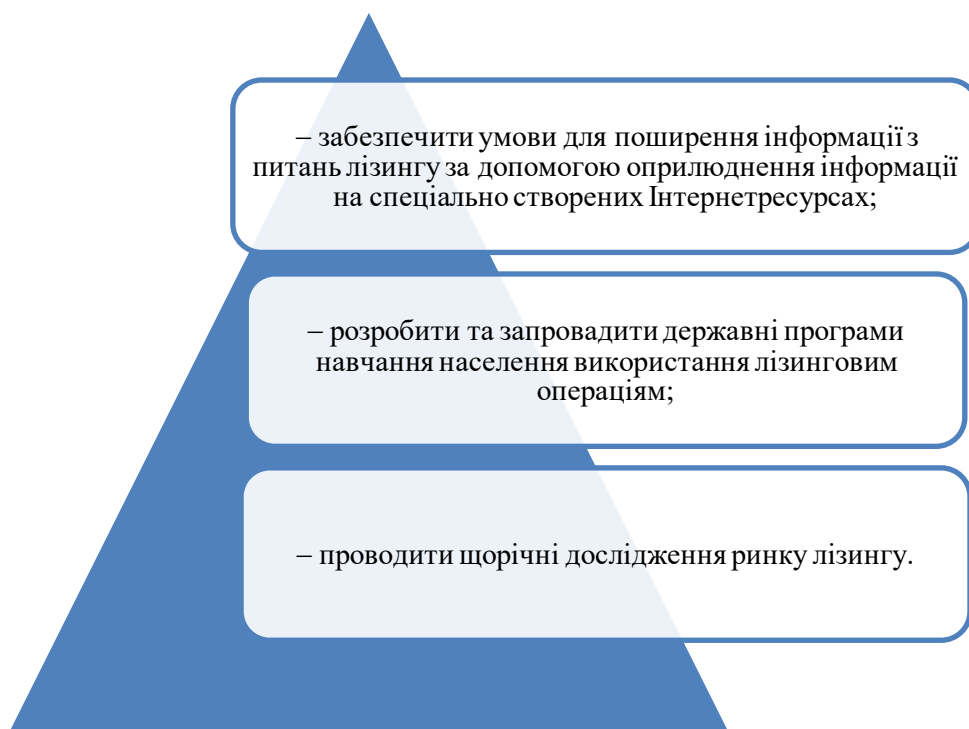

Рисунок 3.5 – Заходи для усунення проблем пов'язаних з лізингом

Джерело: Узагальнено автором на основі даних[19,30]

Для того, щоб була можливість використовувати фінансовий лізинг у якості інноваційного інструменту модернізації економіки країни слід забезпечити його державну підтримку. Підвищити контроль можна за допомогою створення єдиного центру контролю для того, щоб створювати рівні умови на лізинговому ринку.

Подамо на рис.3.6 заходи які допоможуть вирішити інші проблеми, які сповільнюють розвиток лізингової діяльності банків.

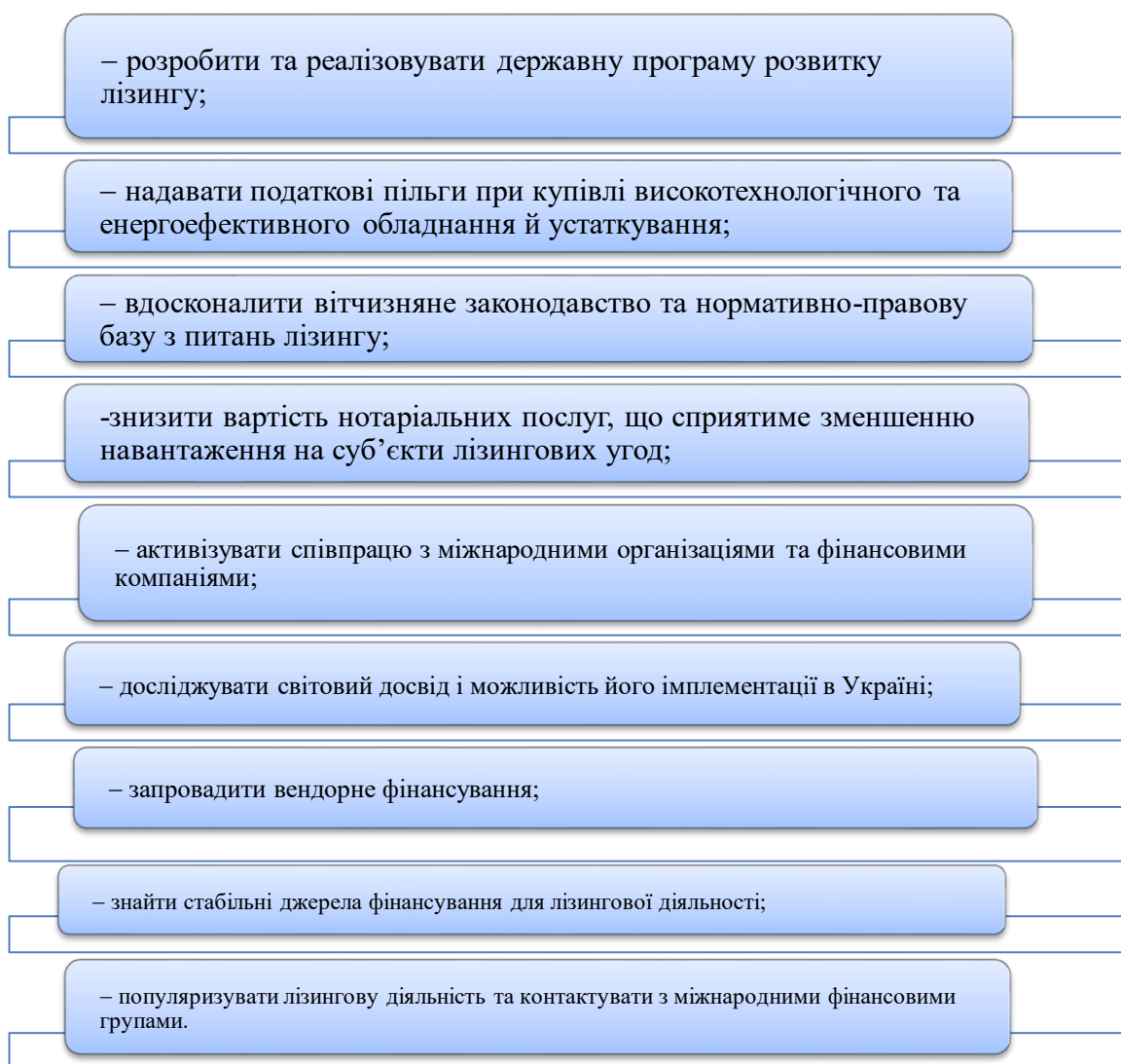

Рисунок 3.6 – Заходи для усунення проблем пов'язаних з лізингом

Джерело: Узагальнено автором на основі даних[18,30]

Проблемами та перспективами лізингу, які виникли в Україні в умовах сьогодення, тобто військових дій з Росією, то урядом України покладаються великі сподівання на ринок лізингу, у якого є всі шанси для розвитку.

Також необхідно в Україні створити умови які допоможуть реструктуризувати борги лізингодавців.

З травня 2022 року Уряд України долучає фінансовий лізинг до пільгового фінансування, а також розширив програму «Доступні кредити 5-7-9%». Тепер нею можуть скористатись і підприємства у сфері пасажирських та вантажних перевезень [4].

ВИСНОВКИ

Нині для розвитку підприємств виникає необхідність пошуку ефективних інструментів для модернізації виробничих потужностей та підвищення комерційної ефективності. Одним із таких інструментів є лізинг, який став невід'ємною частиною фінансової стратегії багатьох компаній. Дослідження, проведене в рамках даної роботи, дозволило глибше зрозуміти роль лізингу у формуванні активів корпоративного підприємства та його значення для економічного розвитку. У висновках ми узагальнили основні результати аналізу, акцентуючи увагу на ключових аспектах застосування лізингу, його перевагах та перспективах подальшого впровадження в Україні.

1. Лізинг є сучасним інструментом розвитку організацій України, сприяючи модернізації виробництва та збільшенню комерційного прибутку. Він виступає ефективним економічним та інвестиційним механізмом як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні. Принципи та функції лізингу допомагають реалізувати довгострокові стратегії підприємства, а його механізми сприяють розвитку господарювання. Наприклад, у 2022 році обсяг лізингового ринку в Україні склав 404 млрд грн, що на 60% менше, ніж у попередньому році через війну з Росією, однак у IV кварталі 2022 року обсяги операцій фінансового лізингу виросли в 26 разів порівняно з III кварталом.

2. Важливість правового регулювання лізингу не можна недооцінювати. Вдосконалення правових засад сприяє більш ефективному впровадженню та функціонуванню лізингової діяльності, що є необхідним для покращення її результативності. Законодавче забезпечення лізингу в Україні включає низку нормативно-правових актів, таких як Закон України "Про фінансовий лізинг", що забезпечує правове підґрунтя для лізингових операцій.

3. Порівняльний аналіз лізингу у різних країнах показав, що цей інструмент є альтернативним методом фінансування витрат на оновлення матеріальної бази та модифікацію виробництва. Він має значні переваги перед банківським кредитуванням, хоча його поширення стримується недостатністю

інформації серед виробників. На міжнародному рівні, лізинг також залишається популярним фінансовим інструментом. Наприклад, у Німеччині ринок лізингу досяг 255 млрд євро, що є свідченням високої ефективності цього інструменту.

4. Аналіз застосування лізингу в корпорації "Богдан" виявив, що з 2020 по 2022 роки показники роботи та фінансової стійкості підприємства варіювалися, з найкращими результатами у 2022 році. У період з 2020 по 2022 рік корпорація демонструвала зміну основних фінансових показників: довгострокові фінансові інвестиції зменшилися з 5.67 млн грн у 2020 році до 1.02 млн грн у 2022 році, а основні засоби збільшилися з 11.70 млн грн у 2020 році до 15.5 млн грн у 2022 році. Це свідчить про ефективність використання лізингу в цей період.

5. Лізинг є важливим інструментом виробничих інвестицій з науковим та практичним значенням. Впровадження інвестиційних проєктів повинно базуватися на оцінці вигідності фінансових схем та порівнянні різних варіантів для вибору найкращого. У 2022 році 63% лізингових операцій в Україні були пов'язані з транспортними засобами, 18.5% - з сільськогосподарською технікою, 6.5% - з нерухомістю, 4% - з будівельним обладнанням, і 2.7% - з промисловим обладнанням.

6. Для адекватної оцінки умов реалізації лізингового процесу необхідно вдосконалювати та оптимізувати його на певних етапах розвитку. Це дозволить застосовувати якісно новий підхід до оцінки ефективності лізингових процесів та системи лізингу в цілому. Важливо також враховувати, що у IV кварталі 2022 року кількість лізингових операцій збільшилися на 16% порівняно з IV кварталом 2021 року, що вказує на зростання попиту на цей фінансовий інструмент.

7. Лізинг забезпечує швидке економічне оновлення, зростання виробництва та підвищення рівня конкуренції на ринку фінансових послуг. Ринок лізингових послуг відіграє важливу роль у русі капіталу. У 2023 році кількість лізингових компаній в Україні зросла до 1100, що свідчить про відновлення ринку після падіння у 2022 році.

8. Методичне забезпечення впровадження лізингу на підприємствах показує необхідність удосконалення підходів до оцінки умов реалізації лізингового

процесу. Це дозволяє підвищити ефективність використання лізингу, сприяючи покращенню фінансової стійкості підприємств.

В Україні лізингова діяльність стикається з численними проблемами, які потребують вирішення для покращення функціонування та подальшого розвитку. Поточна криза, спричинена воєнним становищем, може затримати розвиток лізингової діяльності, але зусилля щодо вдосконалення та оптимізації лізингу все ж є необхідними для майбутніх покращень. За даними Нацбанку, з початку 2023 року кількість лізингових компаній скоротилася з 96 до 89, що свідчить про вплив війни на цей сектор.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар Т.А. Сутність лізингової діяльності в Україні та проблеми її регулювання. Київ, 2016. 191 с.
2. Борисюк І.О., Цибульська А.С. Аналіз сучасного стану ринку лізингових послуг в Україні. Інфраструктура ринку: Електронний науково-практичний журнал. 2018. Вип. 15. 160 с.
3. Борисюк О.В. Державне регулювання лізингових відносин в умовах розвитку ринкової економіки України: Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль, 2010. 23.с.
4. Внукова Н. Сучасний стан економіко-правового регулювання фінансового лізингу в Україні / Н. Внукова // Лізинг в Україні. 2005. № 3. С. 8 -10.
5. Воловець Я. В. Форми, види і типи лізингу. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Алерта, 2005. 199 с.
6. Галушак О.Я. Лізинг в системі стимулювання інноваційної діяльності : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.02.02 «Економіка та управління науково-технічним прогресом, інвестиційні та інноваційні процеси» / О.Я. Галушак. Львів, 1998. 16 с.
7. Грабельська О.В. Лізинг: класифікація та ефективність застосування // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку / О.В. Грабельська. 2011. № 704. С. 89-94.
8. Грищенко О. Фінансовий лізинг: історія, сучасність та перспективи розвитку / О.Грищенко // Юридичний журнал. 2006.№3. С. 61–68.
9. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436 IV. (Дата звернення 24.04.2024).

10. Добровольська О.В. Фінансовий лізинг як альтернатива банківському кредитуванню / О.В. Добровольська, К.С. Городецька // Економічний форум. 2012. № 2. С. 361-364.
11. Долинська Є.Б. Розрахунок лізингових платежів з урахуванням ризику неплатежу. 2014. №3-4. С. 41-44
12. Жилінський А. Пропозиції щодо покращення бізнес-середовища для лізингу в Україні / А. Жилінський // Лізинг в Україні . 2005. № 4. С. 8-10.
13. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.2 / Редкол.: С.В.Мочерний (відп. ред.) та ін. Київ:Видавничий центр «Академія», 2001. 848 с.
14. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.1994 р. № 334/94-ВР. URL: www.rada.gov.ua. (Дата звернення: 30.04.2024).
15. Золковер А. О. Сучасний стан розвитку лізингу в Україні / А. О. Золковер, Т. Е. Беялов // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія : Економічні науки. 2017. № 2. С. 56-61.
16. Коваленко Н. Тенденції розвитку лізингу: світовий досвід і реалії в Україні / Н. Коваленко, Ю. Човнюк // Банківська справа, 2019. № 6. с. 29-32.
17. Конвенція «UNIDROIT» з міжнародного фінансового лізингу від 28 травня 1988 року № 263. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_263. (Дата звернення:1.05.2024).
18. Кулиняк І.Я. Тенденції та перспективи розвитку ринку фінансового лізингу в Україні. Вісник соціально-економічних досліджень. 2019. № 1 (69). С. 48-57.
19. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України / М.І.Крупка . – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. 608 с.
20. Малишко В.М., Микитюк М.С. Правова природа лізингу. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2015. № 1. С. 121-124.
21. Міщенко В. І. Основи лізингу : навч. посіб. / В. І. Міщенко, О. Г. Лубяницький, Н. Г. Славянська. Київ : Товариство «Знання» КОО, 2007. 138 с.

22. Ментух Н. Теоретичні аспекти класифікації лізингу / Н. Ментух, О. Шевчук // Актуальні проблеми правознавства. 2017. Вип. 1. С. 75- 80.
23. Ментух Н.Ф. Історія розвитку лізингових відносин в Україні / Н.Ф. Ментух // Актуальні проблеми реформування системи законодавства України»: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 29-30 січня. Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2016. С. 47-50.
24. Мосійчук В. К. Світова практика проведення лізингових операцій та проблеми її впровадження в Україні / В. К. Мосійчук // Економіка України. 1995. № 3. С. 37—42.
25. Никитченко Ю. В. Лізинг в Україні і США: спільне та відмінне. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 7. С. 100-104.
26. Онищук Я.В. Розвиток лізингу в Україні / Я.В.Онищук // Фінанси України. 2005, №7. С.106.
27. Податковий кодекс України № 2856-VI від 23.12.2010: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (Дата звернення:28.04.2024).
28. Про Закон України «Про лізинг»: Лист Вищ. арбітр. суду України від 23.03.1998 р. No 01–8/104: станом на 2 жовт. 2001 р.
29. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 р. No 1201-IX : станом на 11 лют. 2022 р.
30. Слободянюк О.В., Степанова І.В. Ринок лізингових послуг в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. Вип. 16 (4). С. 129-132.
31. Трофімова О. В. Правове регулювання лізингової діяльності в Україні / О. В.Трофімова. Київ: КИТ, 2005. С.216.
32. Терещенко В.К. Формування організаційно-економічного механізму лізингових відносин / В.К. Терещенко, В.І. Артиш // Український інвестиційний журнал WELCOME. 2004. № 11–12. С. 11–14.
33. Яновський О. К. Лізинг як форма підприємницької діяльності / О. К. Яновський // Економіка України. 2004. № 2. С. 90—91.

34. Цивільний кодекс України: Відомості Верховної Ради України. 2003. NoNo 40-44: станом на 10 черв. 2023 р., С. 356.
35. Шишка Р. Б., Микитюк М. С. Класифікація видів лізингу. 2015. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/46895>. (Дата звернення: 5.05.2024).
36. Корпорація "Богдан" - Історія розвитку. [URL:https://bogdan.ua/istoriya-rozvitku](https://bogdan.ua/istoriya-rozvitku) (Дата звернення:10.04.2024).
37. ECB Data Portal site. URL: <https://data.ecb.europa.eu>. (Дата звернення: 10.04.2024).
38. Пумб. Умови фінансування лізингу. URL: <https://bpsleasing.pl>. (Дата звернення: 10.04.2024).